

Uitgegeven door de Imkersbonden van de ABTB en de LLTB, de Bond van Bijenhouders van de NCB, en de

4/4
apr
1993

bijen

MAANDBLAD VOOR IMKERS

bijen

Van de redactie

Maandblad voor imkers ISSN 0926-3357

Jaargang 4, nummer 4, april 1995

Uitgegeven door de Imkersbonden van de Aartsdiocesane Boeren- en Tuindersbond (ABTB) en van de Limburgse Land- en Tuinbouwbond (LLTB), de Bond van Bijenhouders van de Noordbrabantse Christelijke Boerenbond (NCB) en de Vereniging tot Bevordering der Bijenteelt in Nederland (VBBN)

Hoofdredacteur J. Beetsma

Redactie M.L. Boerjan, F.P. Bohlmeijer, A. M. Kuypers, M. Schyns en W. Wieleman.

Vaste medewerkers W. Bohlmeijer-Mans, M.J. van Iersel, N. de Jong, A. Neve, K. Zoet.

Redactiesecretaris M.J.E.M. Canters

Postbus 198, 6720 AD Bennekom

Telefoon 08370-22422

Telefax 08370-24180

Financiële administratie

Spoorlaan 350, 5038 CC Tilburg

Telefoon 013-378582

Bankrelatie RABO-bank Tilburg,

rekeningnummer 18.52.12.077, ten name van 'bijen'.

Postbanknummer van de bank 1088813

'bijen' verschijnt 11 keer per jaar omstreeks de eerste van de maand (de juli- en augustus nummers worden gecombineerd).

Oplage 10.000

Tarieven voor handelsadvertenties: op aanvraag bij de redactiesecretaris.

Niet-commerciële advertenties in 'Vraag en aanbod':

f15,00 per 20 woorden, elk extra woord f0,50

Betaling bij opgave.

Alle in 'bijen' gepubliceerde meningen en inzichten blijven voor rekening van de auteurs.

De redactie houdt zich het recht voor de bijdragen in te korten of te redigeren.

Overname van artikelen en illustraties alleen met toestemming van de redactie en dan met bronvermelding.

Kopij, opgave en betaling van advertenties moeten uiterlijk zes weken voor de maand van plaatsing aan de redactiesecretaris worden ingestuurd. Tekst bij voorkeur op een diskette insturen. Zo mogelijk met foto's of dia's.

Vormgeving en opmaak

Jelle de Gruyter, Grafisch Atelier Wageningen

Druk

Drukkerij Modern b.v., Bennekom

De problemen voor de Nederlandse bijenhouderij krijgen regelmatig aandacht in de kolommen van Bijen.

In dit nummer valt veel te lezen over de prijzen van de cursussen en hoe men over oplossingen hiervoor denkt. Positief is dat de organisaties elkaar in de Bedrijfsraad weten te vinden om de belangen van de Bijenhouderij te dienen. Lees hierover meer op pagina 114.

Laten we hopen dat we, ondanks alle stormen in bijenland, een windstille middag kunnen vinden om in onze bijen te werken. Daar zijn we toch imker voor geworden en gebleven.

F. Peter Bohlmeijer

Inhoud

Interview met G. Bazuin	Ab Kuypers	99
Braaklegregeling		101
Werken in bijenvolken	M.J. van Iersel	102
Vraag naar gebruikt materiaal	Hans Sessink	103
De lezer schrijft		
<i>De winterbijen van Ko Zoet</i>	Dick Vunderink	103
Bijenplant in beeld	Arjen Neve	104
't Gilde voor niet-uitgetelde ouderen	Ab Kuypers	106
Spoorloos?	Bas Vroonland	107
Van imker tot imker	Ko Zoet	108
Prijzen van cursussen	Ab Kuypers	110
Snippers	Wilma Bohlmeijer-Mans	113
De lezer schrijft		
<i>De ideale bijenbroed</i>	Frans van Tongeren	114
<i>Cursus te duur?</i>	Pieter Liefbroer	114
<i>Een waarschuwing</i>		116
Herdenkingspenning		116
Verenigingsnieuws Imkersbond LLTB		
<i>Van het hoofdbestuur</i>		117
Verenigingsnieuws Bond van Bijenhouders NCB		
<i>Van de Bestuursafdeling</i>	Jan Beekman	117
<i>Bestrijdingsmiddelen</i>	A. van der Linden	118
Verenigingsnieuws VBBN		
<i>Legitimatiebewijs VBBN</i>		119
<i>Uit de PC van de voorzitter</i>	Dick Vunderink	119
<i>Nieuwe hoofdbestuurleden</i>		120
Familieberichten		121
Overliefdagen		121
Landbevruchtungsstations		122
Regels voor inzenden naar Duitse eilandstations		123
Kalender		124
Vraag en aanbod		125
Adressen		126

Bij de omslag: Stuifmeel wapen tegen Nosema (tekening: Arjen Neve Leiden)

G. Bazuin, een leven met bijen

'Voor kasten moet je dikke bijen hebben.'

Ab Kuypers

Eelde. Vrijdagmiddag. De wind is, tegenvallend, net even te koud om van een lekkere nawinterdag te kunnen spreken. Toch kondigt de wisseling van de seizoenen zich al aan. Aarzelend weliswaar, maar toch. In verschillende keurige voortuintjes in het dorp bloeien winterklokjes. Menige krokus steekt een lange neus boven de kille natte grond. We hadden rond drieën afgesproken. 'Dan staat de koffie klaar en heeft vader zijn middagslaapje erop zitten.' Een gesprek met wellicht de oudste of anders toch één van de oudste imkers van ons land.

Geen imkersgeslacht

We zitten tegenover elkaar aan de vierkante tafel. Het is zijn eigen kamer in het huis, uitkijkend op de Esweg, waar hij het grootste deel van zijn leven heeft gewoond. Eerst als kind. Later als gehuwd man en vader van één kind. Nu wordt hij er verzorgd door zijn zoon en schoondochter. Vorige maand is hij 92 geworden. Bijna 80 daarvan heeft hij met bijen doorgebracht. Eerst als hulpje van een imkerende oom, maar al snel sloeg hij zelf aan het imkeren. Tot op de dag van vandaag heeft hij zijn eigen bijen. Naar aanleiding van zijn 65-jarig lidmaatschap van de subvereniging 'Haren-Paterswolde' van de VBBN is hij tot erelid gepromoveerd.

Tussen ons in een asbak en een doosje lucifers. Hij een vers gestopt pijpje. Ik een zoveelste 'sjekkie' van deze dag. Ik verbaas me over de telkens van achter zijn brillleglazen oplichtende pretlichtjes. Zijn ogen, die verraden niets van zijn hoge leeftijd. Ze lijken niets van hun glans verloren te hebben. Ze weerspiegelen nog de nodige levenslust. Vooral wanneer hij over de bijen begint dan lichten zijn pretogen op. Hij zit vol herinneringen en jaartallen. Moeiteloos speelt hij met de tijd, van het ene op het andere voorval overstappend. Zonder chronologische logica. Soms gaan zijn verhalen met een luide lach vergezeld. Over zijn frêle schouders kijken twee, misschien wel drie generaties Drentse imkers mee wanneer hij in prachtig Drents vertelt over vroeger.

'Nee ik kom niet echt uit een imkersgeslacht. Mijn

vader moest niets van de bijen weten. Hij was daar doodsbenauwd voor. Wanneer hij al eens zijn neus bij de korven liet zien, liep hij prompt een paar steken op. Alsof ze uitgerekend hem moesten hebben. Ik had wel twee ooms die imkerden. Als kwajongen ging ik daar vaak heen. Mijn ene oom kon goed met kinderen opschieten, had zelf ook kinderen. Dus daar kwam je graag.'

De heer Bazuin bij zijn bijen

'Als hij naar de bijen ging, mocht ik altijd met hem mee. Die bijen interesseerden mij mateloos. Toen ik eenmaal een jaartje of dertien was hielp ik hem ook regelmatig. Hij had een behoorlijk grote bijenstand, zeker voor een gewoon boertje zoals hij. Hij kon nog wel eens een extra handje gebruiken. Bijvoorbeeld met het afkloppen van de bijen en met het reizen.'

Eigen bijen

'In 1919 ben ik zelf met bijen begonnen. Een jaar later ben ik lid van de bijenvereniging geworden, die was een paar jaar daarvoor opgericht. Het lidmaatschap kostte maar een paar kwartjes. Het was niet zo'n beste tijd hoor. Het voeren met suiker kwam toen opzetten. Die voersuiker kon je via de bond een paar cent goedkoper krijgen dan in de winkel. Dus je had je contributie er zo weer uit.'

Toen de heer Bazuin begon met bijenhouden werd er, zeker door de Drentse imkers, nog voornamelijk in korven geïmkerd. De heide was hun belangrijkste dracht.

'Mijn eerste bijenvolken waren allemaal in korven gehuvest. Hier in de omgeving waren toen nog geen kasten. Die kwamen pas later in de belangstelling. Voornamelijk door het 'Groentje'. Daarin werd veel propaganda gemaakt voor de bijenkast. Maar die eerste kasten waarmee de imkers van hier werkten stelden niet zoveel voor hoor. Men knutselde vaak zelf maar wat in elkaar.'

'Mijn schoonvader had ook bijen. Daarnaast was hij een goede timmerman. In het 'Groentje' stonden altijd mooie foto's van materialen. Die maakte hij dan na. Zo heeft hij toen ook zelf een prachtige honingpers getimmerd. Later maakte hij zelf zijn Simplexkasten, prachtig op maat allemaal. Daar kreeg ik er ook van.'

'Onze imkerij was indertijd op de heide afgestemd. Wij gingen met de volken naar Bunderveen, dichtbij hier in de buurt van Eelde. Nu herken je de omgeving hier niet meer. Het is nu allemaal gras. De heide zelf stelde in Eelde niet zoveel voor. Dat was eigenlijk de moeite niet waard. In de oorlog hebben we daar met verschillende mensen nog wel wat turf gestoken. Niet veel, het was maar een dunne laag.'

Eenmaal aan de praat over zijn bijen lijkt hij alles om zich heen te vergeten. De koffie is inmiddels koud geworden. 'Geeft niet,' is zijn commentaar wanneer ik hem daar op attendeer.

Veel veranderd

'Vroeger imkerden we hier helemaal op de herfst. Al was de zomerdracht toen toch heel wat beter dan tegenwoordig. Er is hier zoveel veranderd. Nu is bijna alles grasland. Toen had je nog veel landbouw. Er werd veel rogge verbouwd. Daar kwamen veel korenbloemen in voor. Langs de slootkanten groeiden veel kribbels, hoe noem je dat, eh, bramen. Daar vlogen de bijen goed op, hoor. Maar dat is nu allemaal weggespoten en weggehaald.'

Als nevenverdiende stelde de imkerij niet veel voor in de dagen van Bazuin. De meeste mensen hadden maar twee of drie korven. Dat was meestal voor eigen honinggebruik. 'Mij ging het er in de eerste plaats ook om, om zomaar wat volken te hebben. We imkerden hier voornamelijk voor de aardigheid. Niet echt als beroepsimker. Al werd er vroeger ook wel honing en was verkocht hoor. Dat gebeurde vaak al op de heide. Daar werden de honingraten uit de korven gesneden en in vaten gedaan. De opkopers namen die dan zo mee.'

'Later kreeg het imkeren in kasten de overhand. Ik heb vanaf toen ook alleen nog maar met kasten gewerkt. Dat imkeren in de kasten lukte echter niet zo maar in één keer, hoor. Dat is heel wat anders dan in

korven. Je begon eigenlijk al verkeerd hè, met veel te dunne volken. Veel geld had je ook niet.

Kunstraat bijvoorbeeld werd maar met dunne strookjes in de ramen gegeven. Geen hele vellen zoals nu. Het imkeren met korven ging ook meer op het gevoel. In kasten kan je de volken immers veel beter controleren. Vroeger zag je de koningin bij wijze van spreken nooit. In die kasten kon je ook het zwermen veel beter volgen. Met korfolken wist je misschien wel ongeveer wanneer er een zwerm kon afkomen. Dat was toch een beetje gokken. Daar moest de vrouw dan maar op letten, hè'

'Nee hoor. Aan koninginneteelt heb ik nooit gedaan. Ik heb altijd met bijen van het 'boerenras' geïmkerd. Toen de koninginneteelt weer echt in de belangstelling kwam was ik al wat ouder. Dat hoefde van mij allemaal niet meer.'

'Nu heb ik mijn twee volken gewoon het hele jaar door bij huis staan. Ze halen hier wel niet zo veel, maar het is voor de aardigheid. Ik kan de bijen nog lang niet missen. Van mijn kleinzoon krijg ik alle hulp die ik nodig heb. Het uit elkaar halen van de kasten is te zwaar voor me geworden. Zelf kan ik ook de koningin niet meer vinden. Die jongen is een jaar of vijf geleden met imkeren begonnen. Ik heb hem daarbij geholpen. Alles over de bijen en het imkeren verteld. Hij heeft het nu aardig onder de knie. Ja, mijn bijen durf ik nu wel aan hem toe te vertrouwen.'

Over reizen en drachten

'Toen het met de heide hier afgelopen was, zijn we kleigronden gaan opzoeken. We gingen altijd naar het koolzaad bijvoorbeeld. Hier bij huis hebben de bijen niet veel te halen. Het reizen gebeurde vroeger nog met paard en wagen. Ik weet nog dat ik als kind de eerste keer mee ging naar de heide. Ik hielp altijd bij het opladen en sluiten van de korven. Ik rookte al heel vroeg, tegen de zin van mijn ouders natuurlijk. Maar ik kon bij warm weer met mijn pijp wel mooi de buitenzittende bijen de korf in blazen. Die eerste keer werd ik op allebei mijn wangen gestoken. Met twee dikke ogen, ik kon bijna niets meer zien, ben ik toen naar de heide gegaan. Later kregen de mensen een auto. Met een vrachtauto uit het dorp hebben we ook heel wat keren de bijen naar een dracht verhuisd. Die auto konden we huren. Met een paar man namen we dan alle volken van de imkers mee.'

Wereldberoemd in Drente

Hoewel hij nimmer een bestuursfunctie heeft bekleed, is hij toch altijd een actief lid voor zijn imkersvereniging geweest. Bazuin: 'Ik heb altijd de

vergaderingen van de verenigingen bezocht. Een bestuursfunctie, nee dat wilde ik niet. Met het vervoeren van de volken heb ik ook altijd geholpen. We deden dat zo'n beetje met een vast koppeltje. Als korfvlechter heb ik heel veel demonstraties gegeven. Ook wel korfvlechtcurssussen. Dat korfvlechten heb ik eigenlijk mezelf zo'n beetje aangeleerd. Goed gekeken hoe zo'n korf in elkaar zat. Een beetje uitproberen en met wat aanwijzingen, zo heb ik dat onder de knie gekregen. Niet dat dat meteen lukte, het ging echt niet vanzelf hoor. Ik heb altijd zelf mijn korven gevlochten, ik had zelfs een eigen stek in het bos waar ik bramentakken kon snoeien. Ja, ik vlocht met echte spleut. Die maakten wijzelf.' '

'Ik heb ooit eens een hele grote korf gevlochten. Ruim een meter hoog. Dat was tijdens een optocht. Die duurde nogal lang. Ik had van huis een beginnetje van een korf meegenomen. Wij zaten met een paar mensen op een kar voor de imkerij. Ik had geen zin nog om met een nieuwe te beginnen, dus ik bleef gewoon door vlechten. Toen we weer in Eelde aankwamen had ik dus zo'n korf. Bij het 75-jarig bestaan van onze vereniging heb ik nog meegeholpen bij de tentoonstelling in de Hortus in Haren.'

Als korfvlechter zijn er van een wat jongere Bazuin in verschillende boeken over Drente foto's opgenomen. Zijn schoondochter laat ze mij met de nodige trots zien wanneer zij ons een tweede kopje koffie komt brengen. 'Uw schoonvader is dus een hele bekendheid hier in de omgeving.' 'Dat kan je wel zeggen. Iedereen kent hem.' En Bazuin rookt onderhand zijn pijpje, dat als een schijnbaar onafscheidelijk attribuut in zijn hand of mond verkeert. Met liefde voor het verleden en voor de bijen vertelt hij eindeloze verhalen. Teveel om hier allemaal op te nemen. Tot slot van onze ontmoeting, 'Zeg Bazuin, we kunnen misschien nog wel uren doorkletsen. Maar ik geloof dat ik onderhand wel genoeg van je weet voor een verhaaltje in Bijen', gaan we nog even naar de bijen. Hoewel ze vandaag niet vliegen, toch is dit de uitgelezen plek voor een foto. Jas aan, 'het is koud hoor', pet op, zijn onafscheidelijke klompen aan de voeten; fier poseert hij. Even later nemen we afscheid, waarbij hij tot slot de wens uitspreekt dat ik alles heb begrepen. 'Ik praat nou eenmaal Drents, dat is voor gewone mensen vaak moeilijk te volgen.

Gunstig voor imkers

Braakleg-regeling

Al vanaf 1992 bestaat er een regeling 'Beschikking steunverlening producenten akkerbouwgewassen'. Dit is een regeling voor elke lidstaat van de Europese Unie die producenten een bijdrage verleent gezien de verlaging van de graanprijs tot het wereldmarktprijs-niveau. In de Algemene regeling staat dat productie-beheersing door middel van braakleggen van akkerland een optie is. De braakgelegde percelen mag men wel gebruiken voor: Zwarte braak één, Groene braak twee en voor non-food/non-feed drie gewassen. Voor ons als imkers zijn de Groene braak en de non-food/non-feed gewassen van belang. Op de lijst met toegestane Groenbemesters en non-food/non-feed-gewassen komen veel zaden, bomen, planten en zaadmengsels voor die voor bijen als drachtplant van groot belang zijn. België en Denemarken geven zelfs een toeslag als men het percentage klaver in de bodembedekker verhoogt wanneer deze bodembedekker wordt gebruikt als bijenweide. Misschien zijn er bij u in de omgeving akkerbouwbedrijven die van deze braaklegregeling gebruik maken of wensen te maken. In overleg met die bedrijven kan het drachtgebied in uw omgeving aanzienlijk verbeterd worden. Er zijn diverse voorwaarden waaraan een braakperceel moet voldoen. Uitgebreide 'braak'-informatie vindt u in de brochure 'Uitvoering regeling'. Deze regeling is aan te vragen bij: Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, Districtsbureauhouder Uitvoering Regelingen in uw provincie/district. Formulieren om braakleg aan te vragen voor 1995 moeten landbouwers vanaf 13 maart indienen. De sluitingsdatum zal waarschijnlijk 15 mei 1995 zijn. Percelen waarvoor steun wordt aangevraagd moeten al vanaf 15 januari braak liggen.

- 1 Zwarte braak: wanneer een braakoppervlak niet wordt beteeld met een gewas.
- 2 Groene braak: wanneer een braakoppervlak wordt beteeld met een groenbemester.
- 3 Non-feed/non-foodgewassen zijn o.a. teunisbloem, koolzaad, karwij en boekweit.

*oude bijen
2011*

Werken in bijenvolken

Of een volk zich tolerant gedraagt of niet, ligt niet alleen aan de techniek van de imker maar ook aan het weer en de toestand van het volk.

Weersomstandigheden

Werken in bijenvolken gaat het best tussen 10 en 16 uur bij droog, warm en windstil weer. Dan zijn de meeste vliegbijen op dracht en de wind blaast niet meteen het fijn gereguleerde klimaat in de bijenkast uit elkaar. Werken bij koud, buiig, winderig weer wordt door de vele oude bijen die dan thuis zijn, snel afgestraft. Als de imker de ongunstige invloed hiervan net zo hard zou voelen als de steken, zou hij het werken bij zo'n slecht weer wel laten.

Electrische storingen in de atmosfeer maken een volk prikkelbaar. Onweer zie je niet over het hoofd, maar kleinere electrische storingen zijn er vaak zonder dat je het duidelijk merkt. Het weerbericht heeft het over kans op onweer zonder dat er aan de hemel iets van te merken is. Passerende fronten van depressies gaan vaak met dit soort storingen gepaard. Zeker bij grotere ingrepen is het goed hierop te letten omdat dit mede een faktor is waardoor een ingreep volkomen uit de hand kan lopen.

Opstelling van de bijenkasten

Een veel gebruikte opstelling is een constructie waarbij vier of vijf bijenkasten naast elkaar op een paar balken staan. Hout heeft de eigenschap trillingen van geluid zeer goed te geleiden.

In een bijenvolk is altijd geluid aanwezig. Dit geluid heeft een bepaalde toonhoogte die constant is. Zozeer zelfs dat uit de toonhoogte de toestand van het volk is af te leiden. Het onmiskenbare geluid van een zwerm is hiervan een goed voorbeeld dat elke imker kent. Bij moerloosheid is er een andere toonhoogte dan bij een zware dracht. Wie goed oplet merkt dat bij het werken in een volk de toonhoogte stijgt. Doordat hout geluid zo goed geleid, merken andere volken op dezelfde balk deze stijging op en nemen deze over. Bijen reageren als automaten op hun omgeving en door de toegenomen toonhoogte gaan ze zich gealarmeerd gedragen. Gaat de imker dan in een tweede volk op zo'n balk werken, dan is dit volk al gealarmeerd voordat hij de kast geopend heeft. Bij elk volgend volk wordt de onrust groter en het

vijfde volk is nauwelijks meer te behandelen. De oplossing voor dit probleem moet gezocht worden in geluidsisolatie. Alle volken op een afzonderlijk onderstel plaatsen of geluidswerend materiaal tussen kast en balk, bijvoorbeeld stukken rubber van een oude binnenband, zodat het geluid van het ene volk het andere niet kan beïnvloeden.

De opstelling onder een afdak is voor het werken in de bijen veel gunstiger dan het werken bij volken in het open veld.

Bij werken onder een afdak gaan opvliegende bijen naar het licht en blijven niet rond de imker hangen.

Het gedrag van de bijen

Een volk in welvarende omstandigheden is opmerkelijk tolerant tegenover het ingrijpen van de imker en daarmee is ook gezegd wanneer een volk moeilijk benaderbaar is. We kunnen dan denken aan een moerloos of darrebroedig volk, een volk met een overmaat aan oude bijen, een plotseling einde aan een dracht, stress door reizen, ruwe en talrijke ingrepen, een gebrek aan voorraad voedsel.

Er wordt gezegd dat zowel donkere en ruige kleding de stemming van bijen nadelig beïnvloedt, net als de geur van zweet van paarden en mensen en andere lichaamsgeuren. Alcohol in cosmetica prikkelt de bijen ook.

Wachtbijen bij het vlieggat reageren meteen op elke gebeurtenis in de omgeving van het volk en zeker op het werken in de onderbak. Daardoor is het soms verstandig om in de onderbak te beginnen. Tijdens het werken in de andere bakken, vliegen er veel bijen op

en deze keren via het vlieggat terug in het volk. Daardoor komen er steeds meer bijen in de onderbak. Dit is de tweede reden om in de onderbak te beginnen. Een volk kan heel agressief worden als de imker niet goed op belastende omstandigheden let. De symptomen van zo'n gedrag zijn duidelijk: van rook of water trekken de bijen zich niets meer aan. Ze vallen de beroker zelfs aan. Ze vliegen snel op en steken meteen. Er is veel en hoog geluid in het volk. Nu helpt er nog maar een ding: de kast zo snel mogelijk dicht en die dag niet meer in de bijen werken. Toch doorwerken betekent vragen om ongelukken. Zo'n volk kan opeens zeer onhandelbaar worden en iedereen die ook maar in de omgeving van het volk komt, wordt aangevallen.

Vorzorgen

In ons dicht bevolkte land kunnen we geen agressieve bijen gebruiken. Het is dus belangrijk dat de imker goed kijkt of het wel verantwoord is om in de bijen te werken. Een goede observatie van het weer, de dracht en de toestand van het volk is nodig. En voor de imker zelf geldt dat hij de tijd moet hebben om in alle rust zijn volken te kunnen behandelen, want bij bijen is het zo: haastige spoed is nooit goed.

Vraag naar gebruikt imkersmateriaal

De Stichting Families for Family-Help heeft tot doel om vluchtelingen-gezinnen in Kroatië en Bosnië-Herzegovina aan werk te helpen, zodat zij weer zelf in hun levensonderhoud kunnen voorzien. Het ligt in de bedoeling van de Stichting om een groep gezinnen in West-Europa in contact te brengen met één vluchtelingen-gezin, waarvoor zij gezamenlijk verantwoordelijkheid dragen. Gezinnen (en alleenstaanden) kunnen zich voor zo'n groep aanmelden. De Stichting heeft via een Kroatische Hulporganisatie uit Split/Zagreb het verzoek gekregen te informeren of er gebruikt en goed bruikbaar imkersmateriaal beschikbaar is voor het komende seizoen. Heeft u iets bruikbaars ter beschikking, wilt u dan contact opnemen met

Hans Sessink
Irisstraat 41,
6666 BE Heteren,
08306-23403.

De winterbijen van Ko Zoet

Ko Zoet snijdt in in Bijen 4(2): 47 een onderwerp aan dat mij sterk interesseert omdat het behoort tot de nieuwere ontdekkingen die stabiele, heilige huisjes omver hebben gehaald. Een andere is de absoluut ongestoorde winterrust die ons werd ingestampt tot we Perizine gingen toepassen bij najaarstemperaturen en de volken fluitend verder gingen. Of toen ik een tip kreeg dat een van mijn kasten was omgetrapt, bakken onderste boven en je keek bij lichte vorst zo in de winterbol. In het voorjaar werd het mijn beste volk. Winterbijen worden geboren in juli/augustus wordt ons verteld en sinds ik dat weet ben ik een augustus-inwintenaar geworden en dat bevalt me prima. Vaak is mij opgevallen dat de sterkte in het voorjaar tussen volken met een broednest in augustus nauwelijks afwijkt van de volken die de moer dan al op non-actief hadden gezet. Ik kan dat niet met consequente waarnemingen staven, maar het indiceert dat zelfs het augustusbroednest betrekkelijke waarde heeft, laat staan dat van oktober.

Nu zijn hypothese. Die zou een grond van waarheid kunnen bevatten en dan heeft Kees van Holland TV-kijkend Nederland terecht van zijn bezorgdheid op de hoogte gebracht. Want dan zijn de winterbijen te druk bezig geweest. Benieuwd dus hoe de volken de winter uitkomen. Maar er komen ook vragen bij me op. Toen de heidedracht nog belangrijk was, kwamen de volken omstreeks 10 september thuis, werden van honing ontdaan en moesten in de tweede helft van september hun wintervoorraad opbergen. Vroeger werden de korfolken geslacht maar de kastvolken zeker niet. Goede imkers hadden een 6-ramer achter de hand voor versterking van het broednest, maar veel volken moesten het zelf redden. Je zou zo denken dat dit voor de ontwikkeling en rust van winterbijen niet optimaal was.

Ik ben al jaren niet meer naar de hei geweest en toen ik wel ging, keek ik nog niet goed genoeg naar mijn volken. Daarom zou ik het leuk vinden van imkers die nog intensief op de hei hebben geïmkerd, te horen of zij hebben kunnen waarnemen dat zo'n late inwintering nadelige effecten had op de voorjaarsontwikkeling. Vooral in vergelijking met volken die zij thuis hielden en wellicht eerder inwinterden. Ook dit geeft geen wetenschappelijk bewijs, maar kan ons mogelijk verder helpen in de keuze tussen vroeg of later inwinteren.

Dick Vunderink, Amstelveen

Knopig helmkruid (*Scrophularia nodosa* L.)

Opvallende bloemen

Weer een bijenplant met bloemen waarvan je je op het eerste gezicht afvraagt: bijen hoe vinden jullie ze! Ze zijn klein en hebben niet een in het oog vallende kleur, voor ons althans niet. En bovendien zit er geen geur aan de bloemen. Van hommels is waargenomen dat ze ook op de vorm van de gehele plant oriënteren. Zouden honingbijen dat soms ook doen?

de bladeren stinken tabak-schijf
Vier helmkruiden in ons land

Het knopig helmkruid is één van de circa 3.500 soorten van de helmkruidfamilie (*Scrophulariaceae*). Het geslacht helmkruid (*Scrophularia* L.) telt ongeveer 250 soorten, die in de niet-tropische gebieden van het noordelijk halfrond voorkomen. In het gebied tussen Kaukasus en Himalaya groeien de meeste soorten van het geslacht.

In ons land komen vier soorten helmkruid in het wild voor. Behalve de reeds genoemde zijn dat het gevleugeld helmkruid (*S. umbrosa* Dumort.), van het riviereengebied; het geoord helmkruid (*S. auriculata* L.), die het meest in Zuid-Limburg voorkomt; en het voorjaarshelmkruid (*S. vernalis* L.). De laatste is hier de vorige eeuw vanuit Zuid-Europa ingevoerd, speciaal als bijenplant voor de drachtloze periode tussen de voorjaars- en de zomerdracht. Knopig helmkruid is hier te lande inheems en komt vrij algemeen voor. De plant gedijt zowel op zonnige als beschaduwde plaatsen en houdt van een vochtige bodem.

Overblijvende plant

Knopig helmkruid is een overblijvende plant, die in de grond rhizomen vormt. Dat zijn stengels, waaruit zich nieuwe planten kunnen ontwikkelen; een vegetatieve vermeerdering dus. Het rhizoom van knopig helmkruid is knolvormig. Daar heeft de plant dan ook haar wetenschappelijke naam te danken. *Nodosa* is afgeleid van het Latijnse woord 'nodus', dat de betekenis heeft van knoop, verdikking en knobbel. De bladeren staan paarsgewijs tegenover elkaar. De bladparen staan kruisgewijs, elk paar staat loodrecht op het voorgaande.

Bloemen eerst vrouwelijk

De bloemen zijn tweeslachtig en verschijnen vanaf april tot juni in een losse tros aan het eind van de plantstengel. Ze zijn weinig opvallend zowel in grootte als in kleur. De bloemkroon is buisvormig en heeft langs

de rand duidelijk gevormde slippen: twee boven, twee opzij en één onder. De slip onderaan is omlaag gebogen, de andere staan recht vooruit. Aan het begin is de bloemkroon lichtgroen gekleurd; de slippen hebben een donker bruin-rode kleur. De onderste slip moet bij de bijen wel in het oog vallen, want hij kaatst ook het ultraviolet terug. De ontwikkeling van de bloemen is proterogyn. Dat wil zeggen dat eerst de stamper tot ontwikkeling komt en daarna volgen de meeldraden. De bloem is dus eerst vrouwelijk en daarna mannelijk. De vrouwelijke fase duurt circa twee dagen; de meeldraden liggen dan nog opgerold in de bloemkroon. Het grote voordeel van deze ontwikkeling is dat daardoor de kruisbestuiving in grote mate in de hand wordt gewerkt. Als de bestuiving heeft plaatsgevonden gaat de stamper verwelken. Een bloem heeft vier meeldraden, twee lange en twee korte, en één staminodium, die alle in de bloemkroon staan ingeplant. Het staminodium is een meeldraad die niet volledig tot ontwikkeling is gekomen. Het hangt boven in de bloem en sluit de bloemopening deels af. De bloemen hebben een flink ontwikkeld nectarium, dat als een kussen rond het vruchtbeginsel ligt. Per bloem wordt 5-8 mg suiker afgescheiden. Het suikergehalte van de nectar schommelt tussen de 15 en 50 %.

Insektenbezoek

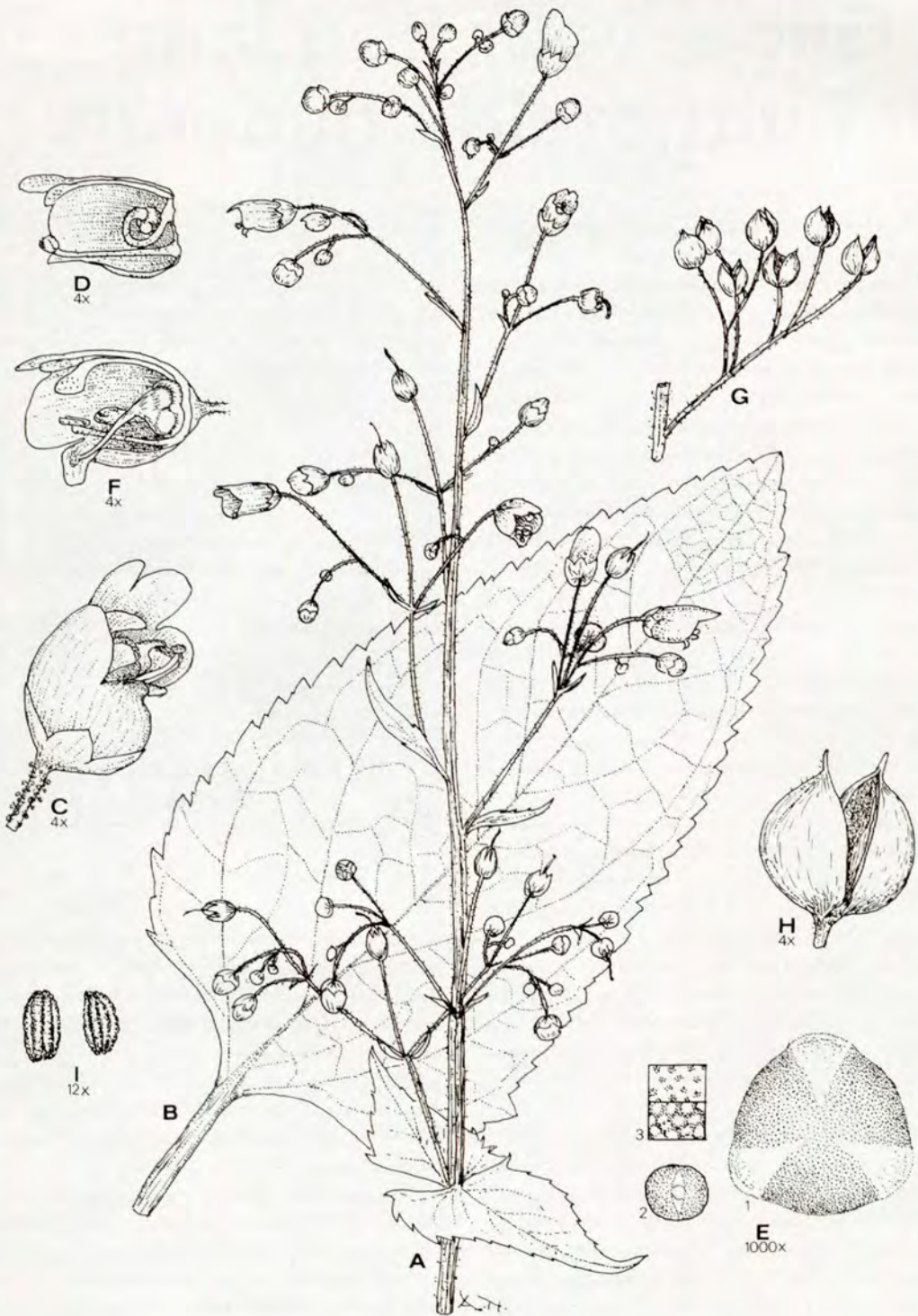
Behalve door honingbijen en hommels wordt het knopig helmkruid ook in grote getale door wespen bezocht. Vroeg op de dag duurt het insectenbezoek per bloem het langst, waaruit afgeleid zou kunnen worden dat de afscheiding van nectar dan het grootst is. Nectar purende insecten moeten met de kop onder het staminodium door en komen dan in direct contact met stamper of meeldraden. Als het staminodium wordt verwijderd komt er minder stuifmeel op de stempel.

Veel zaad

Na de bloeiperiode valt de bloemkroon af en sluit de kelk zich om het vruchtbeginsel. Dat groeit uit tot een tweehokkige doosvrucht, waarin vele zaden tot ontwikkeling kunnen komen. Het zaad behoudt maar korte tijd zijn kiemkracht. In de vrije natuur komt het direct na verspreiding tot ontkieming.

Literatuur

Bosma, W. (1985). Anthecological studies Hortus de Wolf Haren. Acta Bot. Neerl. vol. 34 no. 1 : 131-132.

Knopig helmkruid (*Scrophularia nodosa* L.)

A bloeiwijze; B blad; C bloem; D doorgesneden bloemkroon met 2 meeldraden; E stuifmeelkorrel: 1 polair, 2 equatoriaal, 3 korreloppervlak; F doorgesneden bloemkroon met meeldraden, staminodium en stamper; G vruchten; H geopende vrucht; I zaad.

't Gilde, voor nog lang niet uitgetelde ouderen

Ab Kuypers

Lezingen door imkers voor verenigingen variërend van Wijnmakersgilden tot Organisaties van Plattelandsvrouwen. Het geven van kennismakingscursussen. Deelnemen aan verenigingsmarkten. Enzovoort. Leden van imkersverenigingen bedienen zich van allerlei manieren om met hun hobby aan de weg te timmeren. Een belangrijke drijfveer bij dit alles is mensen voor hun liefhebberij te interesseren en zo mogelijk over te halen zich in het imkeren te gaan verdiepen. Hierbij een verhaal speciaal bedoeld voor vijftig plussers met vrije tijd, die hun vakkennis willen uitdragen. Ofwel de ervaringen van Jan Beekman en Jan Smit van 't Gilde' Helmond.

Nieuwe bronnen aanboren?

Gezien de huidige terugloop in leden bij de bijenorganisaties lijkt het werven van nieuwe leden een bittere noodzaak om te kunnen overleven. Misschien kan 't Gilde, dat 'bemiddelt voor alle mensen van vijftig jaar en ouder die belangeloos hun kennis en ervaring willen overdragen aan jong en oud' daarbij een nieuwe mogelijkheid voor imkers-(verenigingen) gaan betekenen. Natuurlijk blijven de imkersverenigingen zelf de eerst aangewezen om de imkerij uit te dragen. 'De landelijk werkende stichting 't Gilde heeft absoluut niet de bedoeling leden uit welke andere vereniging dan ook weg te kapen,' zo verzekerde men mij. 't Gilde kan door haar eigen karakter en werkwijze én het publiek dat men daarmee bereikt misschien wel nieuwe bronnen aanboren. Wij kwamen terecht bij 't Gilde Helmond, omdat daar één van onze imkers actief is.

De filosofie van 't Gilde

Het idee achter deze vrijwilligersorganisatie is niet alleen sympathiek maar ook een mes dat aan twee kanten snijdt. De heer Jan Smit, één van de initiatiefnemers en coördinator van 't Gilde Helmond over de achterliggende filosofie: 'De maatschappij heeft een achterhaald beeld van zijn oudere medeburgers die met werken zijn gestopt. Men spreekt over hen in termen van 'in ruste' en 'oude dag'. Maar het gaat tegenwoordig over een groot aantal mensen die nog vele jaren, over het algemeen in goede gezondheid, in onze samenleving doorbrengen. Er is maatschappelijk

Dhr. J. Beekman in een stand voor 't Gilde'
Foto: A. Kuypers

gezien sprake van verspilling van kwaliteiten, die een grote groep mensen van vijftig jaar en ouder in hun leven heeft opgebouwd. Ook voor de betrokkenen zelf is dit vaak een moeilijk te accepteren zaak. Men voelt zich uitgerangeerd.'

'Voor de vijftig plussers ontwikkelt 't Gilde de mogelijkheid nog taken in de maatschappij te vervullen,' vervolgt Jan Smit. 'Taken waarbij uitdrukkelijk gebruik wordt gemaakt van de kwaliteiten die mensen in de loop van de tijd hebben opgedaan. 't Gilde streeft ernaar dat het vanzelfsprekend gaat worden om voor bepaalde taken ouderen te vragen. Pas dan nemen ouderen een volwaardige maatschappelijke positie in.' Omdat vanaf de leeftijd van vijftig jaar de grootste uitstoot uit het arbeidsproces begint heeft 't Gilde voor deze ondergrens van deelname gekozen. 'Men gaat maatschappelijk gezien tot de ouderen behoren.' De bedoeling van 't Gilde is dat mensen van vijftig jaar en ouder zich een eigen maatschappelijke positie

verwerven. 'Wij bieden hen de mogelijkheid zulke taken te vervullen in de maatschappij. Waarbij zij hun kwaliteiten, kennis en (levens-)ervaring kunnen inzetten en zich een positie verwerven die door iedereen, jong en oud, wordt erkend en gewaardeerd.'

't Gilde' en de imkerij

De heer Jan Beekman, secretaris van de Bond voor Bijhouders NCB, bijvoorbeeld heeft de mogelijkheden van 't Gilde al enkele jaren geleden ontdekt. Onder de paraplu van 't Gilde Helmond geeft hij voor een wisselend publiek lezingen over verschillende onderwerpen uit de bijenteelt.

Tussen 'Alarminstallatie in huis' tot 'Wandelen door Amsterdam', begin en einde van de zogenaamde Gildegids door Helmond uitgegeven, vinden we een lange lijst van hobby's en beroepen waarvoor men bij 't Gilde terecht kan. Deze gids telt inmiddels niet minder dan tegen de zestig activiteiten waarvoor evenveel vrijwilligers klaar staan belangstellenden met raad en daad terzijde te staan. Met name Jan Beekman heeft er voor gezorgd dat ook het bijhouden bij 'zijn' Gilde aan bod komt. Niet alleen geeft hij vele lezingen voor uiteenlopende groepen, hij heeft voor 't Gilde ook een klein boekje samengesteld. In het 'super-kort' weet hij daarin 'super-veel' over het houden van bijen te vertellen. Het boekje is er één uit een nog korte reeks, waarvoor voortdurend nieuwe delen in voorbereiding zijn. Door deze activiteiten heeft hij zowel voor 't Gilde als ook voor de imkerij de regionale pers gehaald.

Omdat 't Gilde reeds in bijna honderd plaatsen door het hele land actief is, is het best mogelijk dat er al meer

imkers op deze wijze bezig zijn. Van Jan Beekman weten we in ieder geval dat hij daar erg enthousiast over is.

Hoe werkt 't Gilde?

Jan Smit: 'Mensen die hun kennis en ervaring, opgedaan tijdens hun werkzame leven of bij het beoefenen van hun hobby, belangeloos willen aanbieden aan anderen, kunnen zich aansluiten bij 't Gilde. Iedereen, jong of oud, individueel of in groepsverband, die hiervoor belangstelling heeft kan van deze kennis en ervaring via 't Gilde gebruik maken. Wij kunnen mensen met raad en daad bijstaan. Bijvoorbeeld bij het maken van afspraken, het zoeken van ruimten en het regelen van onkostenvergoedingen.' Voor de medewerking aan 't Gilde wordt weliswaar geen vergoeding gegeven. Onkosten, zoals voor de reis en materiaal, moeten worden vergoed door degenen die van de diensten van 't Gilde gebruik maken. Mensen die zelf initiatieven willen ontwikkelen om hun kennis en ervaring over te dragen kunnen daarbij rekenen op de steun van 't Gilde.

Misschien zouden meer imkers als Jan Beekman hun plaatsje binnen het werk van 't Gilde kunnen vinden. Hetzij voor zichzelf, hetzij voor de imkerij. Het mes snijdt, ik zei het al, aan twee kanten. Via 't Gilde kunnen wellicht mensen benaderd worden die anders misschien niet in beeld van de imkerij zouden komen. *Voor nadere informatie over 't Gilde kan men zich wenden tot de Stichting 't Gilde Nederland, gevestigd in Amsterdam. Zij kunnen u daar vast vertellen of er bij in de buurt een Gilde actief is. Het adres is: Hartenstraat 18, 1016 CB Amsterdam, telefoon 020-6387650.*

Spoorloos?

Bas Vroonland

Twee jaar geleden huurde ik bij de Rijksvoorlichtingsdienst de video 'Mating behavior of the honeybee'. Nu ik deze film opnieuw wilde huren ten behoeve van de bijenteelt cursus hoorde ik tot mijn grote schrik dat deze er niet meer was. Ik had de cursisten gezegd dat ze deze film over het paringsgedrag niet mochten missen. Iedereen was er en ik verscheen met lege handen op de cursusavond. Begrijp je hoe dat voelt? Ik beloofde hen mijn best te doen de film in de loop van de cursus alsnog te laten zien. Ik belde met het IKC, de Ambrosiushoeve, de Landbouwuniversiteit, de RVD en het Niam. Niemand kon mij tot nog toe aan de video helpen. Spoorloos verdwenen? Misschien

heeft iemand een kopie van deze film liggen? Als dat zo is of als u mij kunt vertellen hoe ik aan betreffende film kan komen, verzoek ik u zo spoedig mogelijk contact op te nemen. U kunt mij bellen, 01180-37335 of schrijven: Bas Vroonland, Pres. Wilsonlaan 194, 4334 GG Middelburg. De door u gemaakte kosten zullen door mij worden vergoed. Uw schrijven of telefoontje zie ik met belangstelling tegemoet. U leest over het resultaat in Bijen. Ik zal er tevens voor zorgdragen dat de video vermenigvuldigd wordt en in de videotheek van het Bijenhuis (VBBN) kan worden opgenomen.

Verenigen, een kwestie van afwegen

Het is al weer wat jaartjes geleden dat er in de bijenteeltjdschriften methoden werden behandeld om de bijenteelt op een hoger peil te brengen. Na verloop van tijd kwamen de vragen, enthousiaste verhalen maar ook klachten. Vanwaar die verschillen? Het lag niet alleen aan de imker die de methode ging toepassen, maar ook aan de voorlichters. Vaak werden in het verhaal data genoemd waarop de verschillende handelingen plaats vonden en... die werden klakkeloos overgenomen 'want het stond toch in het boekje?' Zo werkte en werkt het dus niet. Wat gemakshalve ook werd vergeten was de plek waar de methode furore maakte, want er doen zich ook in ons kleine landje grote verschillen voor. Behalve de streek met de eigen karakteristieke flora waar de bijen worden gehouden is de standplaats van de volken minstens zo belangrijk. Staan de bijen op een plek waar in het voorjaar stuifmeel schaars is of de wind de kans krijgt elke bij die naar buiten komt gelijk weg te blazen, of staan de volken in de achtertuin lekker beschut in de bebouwde kom, waar vanaf februari een onophoudelijke stuifmeelstroom aanwezig is? Behalve al die bloeiende planten is de hogere temperatuur in de bebouwde kom minstens zo belangrijk, waardoor de bijen niet alleen eerder uitvliegen, maar ook tot later op de dag doorgaan en hun actieradius groter is dan van bijen in een minder beschutte omgeving. Volken die ruim in het stuifmeel zitten zullen zich goed ontwikkelen en meestal kan de imker zonder ingrepen gebruik maken van de voorjaarsdracht. In minder stuifmeelrijke gebieden moet worden verenigd als wordt gereisd naar de boomgaarden, om aan de wettelijke eis van sterke volken te kunnen voldoen. Ook koolzaadvolken kunnen worden versterkt, hoewel het met die langdurige dracht minder noodzakelijk is om een oogst binnen te halen. Het probleem dat zich dan voordoet is een verhoogd zwermrisico als de bijen het bij een langere periode goed weer voor gezien houden en gaan zwermen. Wordt er verenigd, doe het dan minstens een week voor het vertrek.

Alles draait om stuifmeel

Het zal duidelijk zijn, de voorjaarsontwikkeling staat of valt met de aanwezigheid van voldoende stuifmeel.

Wat de natuur niet geeft, geeft de imker wel. Een goede manier om een handje te helpen is het aanbieden van sojabloem of Casomel-B op een beschutte plek in de nabijheid van de stal. Om de bijen de weg te wijzen kan op de schotel wat honing worden gesmeerd. Ook kan een 'hapklare brok' honingfondant worden gegeven boven de voeropening van de deklank of in dunne repen gesneden direct op de raten. Zodra het grote moment van de voorjaarsinspectie er is geniet dan even van zo'n prachtige raat broed met, naar ik hoop, een ring stuifmeel er direct omheen. De plaats van het stuifmeel in de raat is uiteraard niet toevallig. Taber(1973) toonde aan dat het stuifmeel in het broednest het snelste wordt verbruikt in de onmiddellijke nabijheid van open broed.

De paardebloem: veel stuifmeel, weinig waardering

Stuifmeel surrogaat op de raten gelegd direct boven het broed werd ook gegeten, maar trager dan natuurlijk stuifmeel. Uit onderzoek van Doull in 1974 bleek dat de aantrekkingskracht van stuifmeel in de kast afnam bij toenemende afstand tot het broed. De reactie verdween bijna geheel bij een afstand tot het broed van vijf centimeter. Uit dit onderzoek kan worden afgeleid dat het onwaarschijnlijk is dat voedsbijen stuifmeel gebruiken als het zich niet zeer dicht bij het broed bevindt. Betekent bovenstaande dat het geen enkele zin heeft om in het voorjaar stuifmeel te deeg aan de bijen te voeren? Zeker wel! Het gegeten stuifmeel deeg wordt namelijk niet als voorraad in de raten opgeslagen. Uit een onderzoek op onze eigen Ambrosiushoeve is gebleken dat zowel Sojabloemdeeg bestaande uit een mengsel van 10 delen bloem, 3 delen honing en 4,5 deel water als

Casomeldeeg (10 delen Casomel-B, 3 delen honing en 3 delen water) door de bijen worden gegeten. Gelijktijdig werd nagegaan welke leeftijdscategorie bijen in een volk het deeg opneemt. In april is op twee volken een plak deeg gelegd, het ene volk kreeg sojagist- en het andere Casomeldeeg. Via een gat in de dekplank konden de bijen het bereiken. Om het gegeten stuifmeelvervangingsmiddel in de bijen terug te kunnen vinden werd aan het deeg een kleurstof toegevoegd. In beide volken bevonden zich in april nog bijen die in het voorafgaande najaar wit waren gemerkt. Dit moesten dus winterbijen zijn. Op de dag dat het deeg werd aangeboden werden een aantal jonge pas uitgelopen bijen gemerkt. Vier dagen later werden van negen van deze bijen en van zeven winterbijen de middendarm onderzocht. Heel duidelijk bleek nu de nog broedverzorgende taak van de winterbijen want stuifmeelvangingsmiddel werd in de middendarm van alle bijen aangetroffen. (Al eerder was door Haydak aangetoond dat onder bepaalde omstandigheden oude bijen opnieuw broedverzorgster kunnen worden.)

Van stuifmeel via bijenbrood tot voedersap

Het stuifmeel dat in de loop van het jaar van vele bronnen afkomstig is verschilt in samenstelling en voedingswaarde. Factoren als de luchttemperatuur, het vochtgehalte, de zuurgraad en de vruchtbaarheid van de grond waar de plant groeit bepalen die voedingswaarde. Vandaar dat de kwaliteit van het stuifmeel van een bloem uit district A kan verschillen van hetzelfde stuifmeel uit district B. Het eiwitgehalte van stuifmeel dat van verschillende planten wordt verzameld kan uiteenlopen van 8 tot 40%. Duidelijk is dat ook de voedingswaarde van het stuifmeel enorm kan variëren. Stuifmeel heeft een grote invloed op de leeftijd van bijen, de ontwikkeling van hun voedersapklieren, ovariën en eiwit-vet-lichaam. Aan de hand van de voedingswaarde maakte Maurizio een classificatie van verschillende soorten stuifmeel. In de eerste categorie 'zeer voedzaam' vinden we het stuifmeel van fruitbomen, wilg, korenbloem en witte klaver. In de tweede groep, minder voedzaam, vinden we de paardebloem en bij de minst voedzame soort vinden we het stuifmeel van windbloeiërs als hazelaar en els. Het stuifmeel wordt door de haalsters in de cellen afgestroken en door de jonge bijen met de kop aangestampt. Ook wordt er wat honing en speeksel aan toegevoegd. Een deel van het stuifmeel verdwijnt onder de honing en kunnen we het beste beschouwen als een bijenappeltje voor de dorst, door imkers 'bijenbrood' genoemd. Als haalbijen het stuifmeel

langs de rand van de cel afstrijken, maken ze geen onderscheid tussen de verschillende kleuren. (Stuifmeel in de cel verliest z'n kiemkracht na één tot acht dagen, afhankelijk van de soort. Er wordt aangenomen dat bijen tijdens het bewerken en opslaan van het stuifmeel er bepaalde stoffen aan toevoegen, die voor het verlies van kiemkracht verantwoordelijk zijn.) Reeds enkele uren nadat een bij uit haar cel is gekropen begint ze stuifmeel te eten. Tegen de tijd dat ze larven gaat voeden bereikt haar stuifmeelconsumptie een piek. De voedersapklieren hebben zich nu volledig ontwikkeld en scheiden het eiwitrijke voedsel af waarmee de larven worden gevoerd. Hoewel de larven niet rechtstreeks met stuifmeel worden gevoerd vond Simpson tijdens een darmonderzoek van volgroeide larven in enkele een grote hoeveelheid stuifmeelkorrels. Hij concludeerde dat het stuifmeel vanuit de maag van de voedsterbij afkomstig was en bij toeval aan de larven was gevoerd als ze nectar of honing aan het voedsel van de oudere larf toevoegde.

Het weer in april

Over de periode 1961-1990 geldt als normaal landelijk gemiddelde 154 uren zon, 50 millimeter neerslag en voor het midden van het land een gemiddelde maximumtemperatuur van 12,5 °C.

April-maanden

Jaar	Zon (uren)	Neerslag (mm)	Max.temp. (°C)
1990	zeer zonnig (222)	normaal	zacht
1991	zonnig (201)	droog (34)	zacht (13,5)
1992	normaal	normaal	normaal
1993	normaal	normaal	zeer zacht (15,8)
1994	normaal	nat (74)	normaal

Geraadpleegd

- Beekman P. 'De Zilveren appel'. Het Vliegget 20 (04): 48 (1993) VBBN subvereniging Zwolle.
 Ruijter A. de, Eijnde J. van den, Steen, J. van der. Stuifmeelvervangingsmiddelen. Onderzoek Landelijk Proefbedrijf 'Ambrosiushoeve 1988: 11.
 The Hive and the Honeybee 1992: 201. Honey Bee Nutrition.
 Jaycox Elbert R. The role of pollen in the Honey Bee.
 New Zealand Beekeeper 1981: 15

Grote verschillen in prijzen van bijencursussen

Ab Kuypers

Voor de argeloze maar attente lezer is het misschien altijd al een 'janboel' geweest, de grote verschillen in prijzen van bijenteeltcursussen. De nieuwe richtlijnen, volgens welke sinds 1992 deze cursussen door AOC's gegeven worden hebben daarin geen verandering gebracht. Integendeel. De verschillen lijken eerder groter te zijn geworden en er broeit enige onrust vanwege zogenaamde 'zwarte cursussen'.

Een veelzijdig aanbod

Kijk de 'advertenties' onder de kop 'cursussen' er maar op na. Bijvoorbeeld het laatste 'Bijen'-nummer van 1994. In totaal worden er twaalf cursussen aangeboden. Bij acht wordt een prijs genoemd. De goedkoopste, georganiseerd door een imkersvereniging, kost f85,-. De duurste is f350,- georganiseerd door een AOC. Ook de prijzen bij AOC's verschillen onderling behoorlijk met een variatie van f200,- tot f350,-

Enkele andere opvallende zaken uit die bloemlezing: De '85-gulden' cursus wordt georganiseerd door de VBBN subvereniging Apeldoorn en bestaat uit vier theorie- en tien praktijklessen. Voor f25,- kan men het volgende jaar een herhalingscursus van vijf praktijklessen volgen. De duurste cursus van f350,- zal in Alkmaar/Purmerend gegeven worden. Zes theorie- en acht praktijklessen blijven een beetje 'lood om oud ijzer', vergeleken met Apeldoorn. Andere voorbeelden: VBBN subvereniging Leiden biedt zestig lessen aan voor f240,-. In Rotterdam doet men aan klantenbinding. Wie daar aan een beginnerscursus deelneemt betaalt eveneens f240,- inclusief een lidmaatschap van de VBBN. Deze cursus wordt i.s.m. AOC 'De Groene Delta' georganiseerd. Deze AOC is heel direct betrokken geweest bij de invulling van de nieuwe organisatie van de bijencursussen.

Nieuwe richtlijnen

Sinds augustus 1992 wordt het bijenteeltonderwijs volgens nieuwe richtlijnen georganiseerd. In het februari-nummer van BIJEN 1993, verscheen hierover een uitgebreid artikel. Het Ministerie voor Landbouw, Natuurbeheer en Visserij heeft de 'Kwalificatiestructuur voor het voortgezet onderwijs' ingevoerd, een

systeem gebaseerd op het behalen van certificaten. Ook de bijencursussen vallen hier voortaan onder. De 'beginnerscursus' heet voortaan 'Verzorgen Bijenteelt'. Inhoud en toelatingsvoorwaarden zijn niet veranderd. Wat vroeger de 'Gevorderdencursus' was, heet nu 'Bedrijfsvoeren Bijenteelt'. Voor deze cursus valt het certificaat uiteen in drie cursussen: 'Bijenhouden Gevorderden', 'Drachtplanten en Bestuiving' en 'Koninginneteelt'. Om aan deze cursus te kunnen deelnemen moet men in het bezit zijn van het certificaat 'Verzorgen Bijenteelt', of de oude beginnerscursus hebben gevolgd. Certificaten voor de 'vernieuwde' bijencursussen worden alleen verstrekt door de AOC's in Nederland.

Tegelijkertijd is er een verandering in de financiering doorgevoerd. Hierdoor is deze meer dan voorheen een verantwoordelijkheid van de onderwijsinstelling. De AOC's krijgen voortaan achteraf een vergoeding voor elke geslaagde cursist. Behalve voor de zorg voor goede cursussen heeft AOC nu ook de zorg voor een zo hoog mogelijk aantal geslaagden. De kwaliteit mag hieronder natuurlijk niet lijden. Gevolg van dit alles was dat de cursussen voor bijenteelt in het algemeen duurder geworden zijn.

In het genoemde artikel wordt 'gewaarschuwd' voor zogenaamde 'zwarte cursussen'. Hiermee worden cursussen bedoeld die of door AOC's zelf of imkersverenigingen buiten officiële AOC-normen om worden georganiseerd. De heer J. Hooreman, auteur van dit artikel en lid van de Centrale Directie, onderwijskundige zaken van het AOC 'Groene Delta' te Rijswijk, vindt dat zulke cursussen niet georganiseerd moeten worden.

Een prijs vastgesteld

Door het ministerie van LN & V wordt jaarlijks de prijs bepaald voor bijencursussen van AOC's. Dit zijn echter geen vaststaande bedragen maar worden uiteindelijk door de onderwijsinstellingen zelf vastgesteld aan de hand onder andere van een eigen kostenberekening. Daarnaast kan er gebruik worden gemaakt van Europees subsidiegeld volgens de McSharry-regeling. Het is echter aan de onderwijsinstellingen zelf in welke mate hiervan gebruik wordt gemaakt. Gevraagd naar een reactie van de

heer Van den Broek, voorzitter van de commissie Onderwijs van de VBBN, is zijn commentaar: 'Eerlijk gezegd zit er in het algemeen in de AOC's niet zoveel muziek wat betreft bijteeltcursussen. Er zijn er gelukkig wel die door een goed beleid in staat zijn niet alleen goede cursussen te organiseren, maar dat ook nog eens voor een redelijke prijs doen. De uiteindelijke prijs van een cursus wordt bepaald door verschillende elementen. De AOC's werken met bevoegde docenten, aan wie een salaris moet worden betaald.

Daarnaast zijn er allerlei kosten als het gebruik van leslokalen, er moet tijdens een cursus in zo'n schoolgebouw een conciërge aanwezig zijn, enzovoort. Kortom, de AOC's hebben veel vaste kosten, die in de prijs van hun cursussen moeten worden meeberekend. Omdat de ene school hogere kosten berekend dan een andere ontstaan zodoende verschillen in cursusprijzen. Ik vind een prijs van f400,- echter wel te hoog. Zo krijg je mensen niet enthousiast. Met een bedrag van f250,- heb ik vrede. Daarvan weet ik dat dat echt niet lager kan.'

'Ik vind verder dat de AOC's beter gebruik moeten maken van subsidiemogelijkheden. Een goed voorbeeld is AOC 'De Groene Delta' waar men deskundig en geïnspireerd te werk gaat. Via de Europese regelgeving is er op allerlei manieren wel wat subsidie binnen te halen. Het is echter maar net hoe deskundig men is en hoe serieus men bijteeltcursussen neemt. Wij volgen ten opzichte van de AOC's een tweesporenbeleid. Waar het goed gaat doorgaan, waar het beter kan proberen we de neuzen dezelfde richting op te krijgen. Ik kan me wel voorstellen dat imkersverenigingen zelf het heft in handen nemen. Ik sta daar in principe niet afwijkend tegenover.'

'Even Apeldoorn bellen'

Hennie Kroese is wat de subvereniging 'Apeldoorn' betreft de gangmaker van de bijteeltcursussen die door zijn vereniging worden georganiseerd. Dit jaar zal dat voor de derde maal gebeuren. Over de gang van zaken tijdens de beginnerscursus vertelt hij: 'Ons programma bestaat uit vier avonden van twee lessen theorie en 10 à 12 zaterdagmiddagen van twee praktijken. Zelf ben ik geen bijteeltleraar, wel heb ik het diploma praktisch imker. Als leidraad gebruiken we het boek van Speelziek, al volg ik niet specifiek de Aalstermethode. Het gaat eigenlijk om het 'gewone' imkeren. De cursisten wordt aanbevolen dit boek aan te schaffen, de meesten doen dit ook. Voor dit jaar geeft dat een probleem, omdat het is uitverkocht. Een nieuwe uitgave laat nog op zich wachten. In feite is ons programma hetzelfde als bij een AOC'.

Over de reden van deze 'zwarte' cursus: 'Ik heb tien jaar lang samengewerkt met Albert Muller, bijteeltleraar. Tot drie jaar geleden werden er door AOC Twello' ieder jaar cursussen georganiseerd. Zelf liep ik daar mee als begeleider van de praktijklessen en verzorgde de volken die daarbij werden gebruikt. Na de reorganisatie werden de cursuskosten bij de AOC's erg hoog. AOC Twello is door gebrek aan belangstelling dan ook gestopt met de cursussen bijteelt. Voor ons als imkersverenigingen betekent zo'n beslissing de doodsteek. Als we niets doen hebben we straks nog amper bestaansrecht. Ook wij zien ons ledental teruglopen. Eens hadden wij 220 leden, nu zijn we een vereniging met rond de 55 leden. Over vier jaar bestaan we honderd jaar. Tegen die tijd willen we gegroeid zijn tot 100 leden. Toen het AOC is gestopt met bijteeltcursussen hebben wij besloten dit zelf te gaan doen. Mede in de hoop er zodoende leden bij te krijgen.'

Over de opmerkelijk lage kosten vertelt Hennie Kroese: 'Onze cursus, waar we drie jaar geleden mee zijn begonnen moest in ieder geval even goed zijn als die van het AOC. Bovendien moesten wij kostendekkend werken. We hebben toen een begroting opgesteld en zijn uitgegaan van minimaal vijf cursisten. Zo kwamen wij uit op ongeveer f85,- per deelnemer. Onze onkosten zijn natuurlijk veel lager dan voor een AOC. Wij huren een ruimte in een school die ons bijna niets kost. Zelf ontvang ik geen honorarium. Ik doe dit echt voor mijn plezier, en voor de vereniging, waarvan ik secretaris ben. Het eerste jaar zijn we gestart met zestien deelnemers waarvan er twaalf de cursus hebben afgemaakt en dat leverde uiteindelijk elf nieuwe leden voor onze vereniging op. Dat alles bij elkaar geeft veel voldoening. Ik vind het mooi werk om te doen. Aan het eind van de cursus ontvangen de deelnemers een certificaat, dat ik zelf heb ontworpen. Een jaar later kunnen de cursisten deelnemen aan een herhalingscursus van vijf praktijklessen, dat kost hen dan f25,-.'

Over het begrip 'zwarte cursus': 'Daar zit ik niet mee. Ik heb begrepen dat er nog al wat bijteeltleraren zijn die zich zorgen maken. Wij zouden hen loon afpakken. Wat ik zelf heel bezwaarlijk vind is dat er bijteeltleraren zijn die zelf niet eens bijen hebben of zelfs maar imker zijn. Zij hebben ooit deze bevoegdheid behaald, waarschijnlijk om daardoor nog wat extra uurtjes mee te kunnen pikken. Ik heb liever les van een echte man uit de praktijk, een imker dus. Een gevorderdencursus geven wij niet. Maar mensen die bij ons een beginnerscursus hebben gevolgd kunnen met ons certificaat zo naar een 'officiële'

gevorderdencursus. Enkele van onze cursisten is dat althans goed gelukt, daar was geen officieel certificaat voor nodig.'

Een reactie

Nogmaals de heer Van den Broek aan het woord: 'Ach ja, zwarte cursussen, ik zou ze liever hobby-cursussen noemen. Ik zie wat dat betreft wel goede mogelijkheden. Imkersverenigingen kunnen veelal veel goedkoper werken dan de AOC's. De argumenten van Hennie Kroese waar het gaat om ledenwerving, daar kan ik wel achter staan. De deelnemers aan zulke cursussen moeten zich echter wel realiseren, dat het certificaat dat op zulke cursussen verkregen wordt in principe niet geldig is. Maar eigenlijk vind ik dat de AOC's zelf maar moeten bekijken wat ze hiermee

112 — doen. Als zij geen bezwaar hebben met een cursist in zee te gaan die bij een imkersvereniging een cursus 'Verzorging Bijenteelt' heeft gevolgd is dat toch prima! Ik heb daar geen enkele moeite mee.'

'Ik ben er geen tegenstander van om als imkerorganisatie bijteeltcursussen in eigen beheer te gaan verzorgen, maar daar zit heel veel werk aan. Misschien is het op zich wel een goede gedachte. Maar, om maar iets te noemen, een inspectie op de inhoud van cursussen van imkersverenigingen is moeilijk. Je zult toch enige kwaliteitsbewaking moeten uitvoeren. Maar ik geef toe dat de gedachte op zich niet fout is.'

Een eigen filosofie

Om aan zwarte cursussen toch de geldigheid te geven die zij wellicht verdienen heeft de voorzitter van de commissie Onderwijs een heel eigen filosofie, waarvan hij echter meteen opmerkt dat dit voorlopig nog maar een persoonlijk idee is. Hij wil dit echter wel gaan bespreken in het hoofdbestuur van de VBBN.

'Ik kan me heel goed voorstellen dat mensen die bij een imkersvereniging een cursus hebben gevolgd op een gegeven moment toch bij een AOC een gevorderdencursus willen volgen. Je kan je voorstellen dat er wat dat betreft zoiets ontstaat als wat we in het verleden ook kenden met het diploma Praktisch imker. Je zou bijvoorbeeld in Wageningen een soort examen kunnen afnemen aan degenen die een vervolgcursus willen volgen maar geen officieel certificaat bezitten. Wij zouden op die manier een zekere kwaliteitsbewaking kunnen uitvoeren, wij kunnen testen of de kennis bij imkers gelijkwaardig is aan wat een AOC eist. Op deze manier zouden ook 'autodidacten' aan een certificaat kunnen komen en krijgen ook de mensen die zelf de handleiding voor de beginners-cursus bestuderen een kans. Het is nog maar de vraag

of dit te realiseren is. Natuurlijk moet zoiets ook eerst heel goed doorgesproken worden met de AOC's. Hun bereidheid tot meewerken hieraan is vereist,' aldus Van den Broek.

Op een rijtje

Als er één ding duidelijk is geworden is het wel dat het hoog tijd wordt dat de bijteeltcursussen, zeker waar het de AOC's betreft beter gestroomlijnd moeten worden. Misschien kan er begrip worden opgebracht voor het feit dat er verschillen in prijzen kunnen ontstaan door verschillen in kosten. Deze mogen echter nooit zo groot zijn zoals nu. Dat er in de huidige situatie imkersverenigingen zijn die eerder nog dan voorheen zelf cursussen gaan organiseren is vanzelfsprekend. Natuurlijk moeten deze van een goede kwaliteit zijn. Met beunhazen komen we zeker op de verkeerde weg. Het is te hopen dat de inzet en de samenwerking tussen onderwijsdeskundigen van AOC's die van goede wil zijn en hardwerkende commissieleden van imkerorganisaties spoedig hun vruchten zullen afwerpen. Dan kunnen imkers gerust zijn op goed en betaalbaar onderwijs.

Leden VBBN!

Zie mededeling over lidmaatschapskaart onder verenigingsnieuws VBBN.

Honing voeren

In het Oosten van Duitsland raken veel imkers in de moeilijkheden. Voor de 'Wende' konden imkers hun suiker goedkoop krijgen en de honing werd tegen een goede prijs door de Staat afgenomen. Nu is dat allemaal zeer veranderd en vele imkers blijven met hun honing zitten. Is het teruggeven van de honing aan de bijen als wintervoer een oplossing? Er wordt nu eenmaal gezegd, dat honing als wintervoer slechter is dan suiker, omdat er meer reststoffen in zitten. De darm van de bij raakt eerder vol, wat tot roer kan leiden. Vooral honingdauw-honing heeft wat dat betreft een slechte naam. Daartegenover staat, dat bijen eeuwenlang op hun honingvoorraad hebben overwinterd. Daarbij zijn de moderne winters veel zachter dan de vroegere. (Komt dit door het broeikaseffect?) Gedurende een zachte winter hebben de bijen de kans om de kast te verlaten en hun gevulde endeldarm te ledigen, het liefste op de schone lakens van de buurvrouw. Deze overwegingen laten toe dat de bijen op honing, of gedeeltelijk suiker gedeeltelijk honing kunnen overwinteren.

Onze imker had aan het einde van de winter nog bijna alle honing van het vorig jaar. Hij bood ze een groothandel aan, maar die wilden alleen afnemen als de imker kon garanderen dat hij het hele jaar zou kunnen leveren. En omdat hij geen zin had om de honing op de markt te dumpen, besloot hij de honing aan zijn bijen terug te geven. Omdat de honing al gedeeltelijk in potten zat, maakte hij een afdeklank met gaten, waarop hij de potten honing omgekeerd neerzette. Dit werd geen onverdeeld succes, want nadat de bijen de potten hadden geleegd, bouwden ze er raat in. Die raat was er niet goed meer uit te krijgen, en de potten kon hij weg gooien. Honing uit de grootvoorraad ging beter, die hoefde hij alleen maar in de voerbak te geven.

De bijen vlogen dat voorjaar goed en brachten veel stuifmeel binnen. Bij de eerste grote voorjaarsdracht had hij dan ook hele sterke volken. En voor een vermenging van de nieuwe honing met suiker uit de voorraad hoefde hij niet bang te zijn. Toch is hij niet van plan om vaker een voorjaarsvoeding te geven. Andere jaren waren zijn volken niet veel minder sterk, deze keer was het een uit nood geboren maatregel. Wél is hij van plan om zijn volken niet meer uitsluitend op suiker in te winteren. Daarvoor bewaart hij vooral

van de vroege dracht van esdoorn, wilde kers en framboos, geheel verzegelde honingramen. Na het afnemen van de zomerdracht worden deze ramen aan het volk teruggegeven.

Tot nu toe heeft deze handelwijze weinig dode volken opgeleverd, niet meer dan normaal. Hij heeft zelfs de indruk, dat de bijen die op honing zijn ingewinterd, beter zijn in het voorjaar. Maar dat kan ook een gevoelsmatige indruk zijn, omdat er nauwelijks verschillen zijn. Nosema kwam bij alle volken meer of minder voor, de honingvolken hadden het vaak in mindere mate. In goede honingjaren blijft hij nu op honing inwinteren, dat bespaart veel werk en geld(suiker). In slechte honingjaren wintert hij op suiker in, want hij wil zijn vele vaste klanten niet teleurstellen. **ADIZ 1995(1)**

De bij met de vier poten

In het oude Egypte was de bij het symbool van het benedenstroomse deel van de Nijl. Daarom komt de bij nogal eens voor in de hiërogliefen. Maar meestal maar met twee vleugels en vier pootjes. Dat heeft nog wel eens geleid tot de veronderstelling dat het wesp en zelfs vliegen waren. Op hiërogliefen, ingekrast op metaal, is soms nog een achterpoot te zien, bedekt door het achterlijf. En omdat voor- en achtervleugels met haakjes aan elkaar zitten, lijkt het bij minder goede bestudering, of de bij inderdaad maar twee vleugels heeft. Het achterlijf van het afgebeelde insect is duidelijk van een bij, niet van een wesp.

Deutsches Bienen Journal 1995(1)

sportschool, dansles, etc. Ten tweede zou de VBBN kunnen kiezen voor stimuleren van de imkerij. Ze zou de bijenteeltcursussen kunnen gaan subsidiëren. Dat kan centraal geregeld worden, maar het kan ook via de organiserende verenigingen. Natuurlijk zouden dan alleen de 'witte' cursussen in aanmerking moeten komen voor deze ondersteuning. Op deze manier kan de VBBN de bijenteelt op een eerlijke en zekere manier over het honderdjarige bestaan heentillen.

Peter Liefbroer³⁾, Hoorn

- 1) De Agrarische School in Alkmaar heet tegenwoordig AOC Clusius College. Lokatie Streekschool Groene Sektor, Drechterwaard 16, 1824 EX Alkmaar, 072-610934.
- 2) Bijenteelt voor beginners heet nu 'Verzorgen bijenteelt', Bijenteelt voor gevorderden heet nu 'Bedrijfsvoeren bijenteelt'.
- 3) Ik zal ook in 1995 graag een cursus bijenteelt verzorgen aan het AOC Clusius College, lokatie Streekschool Groene Sektor te Alkmaar. Voor aanmelding en informatie verwijs ik u naar het bovenstaande adres en/of telefoonnummer.

Enkele aantekeningen bij de brief van Peter Liefboer omdat hierin enkele suggestieve opmerkingen staan, die mijn inziens de werkelijkheid geweld aandoen. Voor imkers van goede wille (en bedoelingen) bovendien kwetsend. (zie tevens het artikel 'Grote verschillen in prijzen van bijencursussen') Wat betreft de subsidie moet ik er op wijzen dat er via de zogenaamde 'McSharry- regeling' waarschijnlijk wel mogelijkheden zijn voor AOC's om iets van de verloren gelden terug te winnen.

Wanneer er sprake is van cursussen van rond de f200,- wil ik voor de duidelijkheid daarbij opmerken dat er ook AOC's zijn die voor die prijs een cursus kunnen aanbieden.

Dat de zogenaamde 'zwarte cursussen' in verband worden gebracht met 'zwart verdienen' is volkomen ten onrechte.

Wij bedoelen met 'zwarte' cursussen, overigens een ongelukkige benaming, die cursussen welke door bijvoorbeeld imkersverenigingen worden georganiseerd. Dat daarbij leraren niet meer dan een onkostenvergoeding krijgen, heeft niets te maken met premie en belastingontduiking, zoals wordt gesuggereerd. Het begrip 'eerlijkheid' wordt in dit verband ten onrechte gebruikt. Je mag hardwerkende imkers en bestuurders van imkersverenigingen die om welke reden dan ook zelf cursussen gaan organiseren niet van oneerlijkheid gaan betichten omdat zij goedkoper kunnen werken. Het vergelijken met andersoortige cursussen, zoals dansles, computerles enzovoort, is het bekende verhaal van de appels en peren. Ten eerste worden zulke cursussen door particuliere, commerciële instellingen

verzorgd die geld willen/moeten verdienen. Ten tweede zijn deze cursussen niet van de ene op de andere dag plotseling extreem verhoogd in prijs. Zulke commerciële instellingen zullen er trouwens wel voor waken dat er grote verschillen in cursusgeldten ontstaan. Dat, tot slot, de VBBN, en ik denk dat daarmee ook de andere bijenorganisaties worden bedoeld, cursussen zouden moeten subsidiëren lijkt mij een irrealistisch voorstel. In gedachten hoor ik al de protest-stemmen tegen voorgestelde contributieverhogingen. Want het geld moet toch ergens vandaan komen. **Ab Kuypers**

IMKERSBENODIGHEDEN & BIJENHOUDERIJ

BOSLUST

HET ADRES VOOR
WEST-BRABANT EN ZEELAND

(Voorheen Stoop Roozendaal)

ALLES OP HET GEBIED VAN BIJEN

Openingstijden:

vrijdag van 17.00 – 21.00 uur en

zaterdag van 09.00 – 17.00 uur.

Of na een telefonische afspraak 01608 – 14116,

s.v.p. bellen tussen 12.00 – 13.00 uur.

C.F. Coremans
Marnixstraat 1, 4873 GM Etten-Leur

Een waarschuwing

Hierbij wil ik u graag vertellen wat ons is overkomen met onze jonge hond en de mensen gelijk waarschuwen. Onze jonge hond van drie maanden oud, was al enkele malen door een bij gestoken.

Maar j.l. januari was hij weer in zijn poot gestoken, en zijn poot werd dik, we lachten erom en zeiden, 'ja, dan moet je er maar vandaan blijven'. Maar de volgende dag werd zijn poot steeds dikker en ook zijn achterpoot werd dik. En een poosje later was zijn hele linkerkant van zijn lijfje aan het zwellen, ook zijn kop, wij in allerijl naar de dierenarts, die gaf hem een injectie tegen het zwellen en we kregen tabletjes mee en de waarschuwing dat we hem niet alleen moesten

116 laten en in de gaten moesten houden of zijn keel niet dik werd i.v.m. de ademhaling. Maar in de loop van de middag werd het steeds dikker, om 18.00 uur gingen wij weer naar de dierenarts, en die zei 'laat hem maar hier, we gaan met ijsklontjes aan de gang en als dat niet gaat gaan we een pijpje in zijn luchtpijp zetten zodat hij niet stikt'. Het leek wat beter te gaan toen wij die avond opbelde, zijn poot werd wat dunner dachten ze. De volgende morgen toen wij de arts belden hadden ze hem 's nachts toch geopereerd, want hij dreigde te stikken. Het pijpje werd iedere twee uur schoongemaakt en zou hopelijk de volgende dag weer verwijderd worden. Maar toen de dierenarts om 20.00 uur in de avond weer het pijpje schoon ging maken raakte de hond alsnog in een schoktoestand en overleed. Nu is onze vraag 'heeft u dit ook wel een meegemaakt of gehoord? Zo ja, wilt u dit dan aan de redactie van dit blad laten weten'. En verder willen we alle dierenliefhebbers waarschuwen, ook al is uw hond al eens gestoken, hij toch nog allergisch kan zijn en een bezoek aan de dierenarts noodzakelijk kan zijn als u uw hond wilt behouden.

W.J. van H.

Herdenkingspenning

De Numismatische Kring Hoogeveen is een vereniging van munt-, penning- en papiergeldverzamelaars. Een vereniging die leden heeft in de vier noordelijke provincies. Ze werd op 10 december 1969 opgericht, nadat een aantal verzamelaars een bezoek had gebracht aan een muntvereniging te Kampen. Op 15 december 1994 is op bescheiden wijze het 25-jarig bestaan gevierd. Ter gelegenheid van dit jubileum heeft de Numismatische Kring bij de Nederlandse Munt een herdenkingspenning laten slaan.

Op de voorzijde staat een bijenkorf met links daarvan een zwerm bijen en daarboven '25 jaar'. rechts van de korf is een gedeelte van een honingraat afgebeeld met daarop een bij. Het opschrift luidt: 'Numismatische Kring Hoogeveen'. Ter weerszijden van de korf staan het muntmeesterteken en het mercuriusteken van de Nederlandse munt.

Op de keerzijde staan de data van oprichting en 25-jarig bestaan '10-12-69 * 10-12-94'. Tevens is de waarde-aanduiding aangegeven: '25 Florijn'. Verder zijn een honingraat met larven, een bij en bloemen te zien. De penning is ontworpen door één van de leden van de Kring. Het ontwerp is niet toevallig gekozen. De bij heeft evenals het schaap en turf eeuwenlang in Drente een belangrijke economische rol gespeeld. In het wapen van Hoogeveen staat ook een stapel turven en bijenkorven.

Een waarschuwing

Hierbij wil ik u graag vertellen wat ons is overkomen met onze jonge hond en de mensen gelijk waarschuwen. Onze jonge hond van drie maanden oud, was al enkele malen door een bij gestoken.

Maar j.l. januari was hij weer in zijn poot gestoken, en zijn poot werd dik, we lachten erom en zeiden, 'ja, dan moet je er maar vandaan blijven'. Maar de volgende dag werd zijn poot steeds dikker en ook zijn achterpoot werd dik. En een poosje later was zijn hele linkerkant van zijn lijfje aan het zwellen, ook zijn kop, wij in allerijl naar de dierenarts, die gaf hem een injectie tegen het zwellen en we kregen tabletjes mee en de waarschuwing dat we hem niet alleen moesten

116 laten en in de gaten moesten houden of zijn keel niet dik werd i.v.m. de ademhaling. Maar in de loop van de middag werd het steeds dikker, om 18.00 uur gingen wij weer naar de dierenarts, en die zei 'laat hem maar hier, we gaan met ijsklontjes aan de gang en als dat niet gaat gaan we een pijpje in zijn luchtpijp zetten zodat hij niet stikt'. Het leek wat beter te gaan toen wij die avond opbelde, zijn poot werd wat dunner dachten ze. De volgende morgen toen wij de arts belden hadden ze hem 's nachts toch geopereerd, want hij dreigde te stikken. Het pijpje werd iedere twee uur schoongemaakt en zou hopelijk de volgende dag weer verwijderd worden. Maar toen de dierenarts om 20.00 uur in de avond weer het pijpje schoon ging maken raakte de hond alsnog in een schoktoestand en overleed. Nu is onze vraag 'heeft u dit ook wel een meegemaakt of gehoord? Zo ja, wilt u dit dan aan de redactie van dit blad laten weten'. En verder willen we alle dierenliefhebbers waarschuwen, ook al is uw hond al eens gestoken, hij toch nog allergisch kan zijn en een bezoek aan de dierenarts noodzakelijk kan zijn als u uw hond wilt behouden.

W.J. van H.

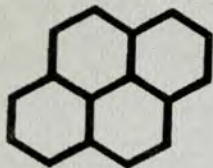

Herdenkingspenning

De Numismatische Kring Hoogeveen is een vereniging van munt-, penning- en papiergeldverzamelaars. Een vereniging die leden heeft in de vier noordelijke provincies. Ze werd op 10 december 1969 opgericht, nadat een aantal verzamelaars een bezoek had gebracht aan een muntvereniging te Kampen. Op 15 december 1994 is op bescheiden wijze het 25-jarig bestaan gevierd. Ter gelegenheid van dit jubileum heeft de Numismatische Kring bij de Nederlandse Munt een herdenkingspenning laten slaan.

Op de voorzijde staat een bijenkorf met links daarvan een zwerm bijen en daarboven '25 jaar'. rechts van de korf is een gedeelte van een honingraat afgebeeld met daarop een bij. Het opschrift luidt: 'Numismatische Kring Hoogeveen'. Ter weerszijden van de korf staan het muntmeesterteken en het mercuriusteken van de Nederlandse munt.

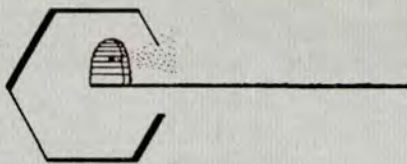
Op de keerzijde staan de data van oprichting en 25-jarig bestaan '10-12-69 * 10-12-94'. Tevens is de waarde-aanduiding aangegeven: '25 Florijn'. Verder zijn een honingraat met larven, een bij en bloemen te zien. De penning is ontworpen door één van de leden van de Kring. Het ontwerp is niet toevallig gekozen. De bij heeft evenals het schaap en turf eeuwenlang in Drente een belangrijke economische rol gespeeld. In het wapen van Hoogeveen staat ook een stapel turven en bijenkorven.

Van het hoofdbestuur

Op 13 februari jl. kwam aan de orde:

- De heer H. Janssen, AOC Limburg, heeft een uiteenzetting gegeven over de opbouw van de cursussen en de kosten van de cursussen. De kosten voor de cursus Verzorgen bijenteelt (voorheen de cursus Bijenteelt voor beginners) bedragen op dit moment f164,-. De Bond heeft besloten hieraan per aangesloten lid een subsidie toe te kennen zodat de daadwerkelijke kosten voor een lid slechts f125,- bedragen. Verder is afgesproken dat geïnteresseerden voor een cursus zich kunnen aanmelden bij het secretariaat waarna bij voldoende deelnemers de cursus opgestart zal worden. Inmiddels zal in Zuid-Limburg gestart worden met een cursus Verzorgen bijenteelt. Afgesproken is om jaarlijks met de heer Janssen te overleggen over de stand van zaken.
- Besloten wordt de heer Van Elk van de Stichting Instandhouding Kleine Landschapselementen uit te nodigen voor het houden van een inleiding tijdens de volgende algemene vergadering.
- In tegenstelling tot eerdere berichten is gebleken dat imkers met hun producten niet verzekerd zijn tegen produkt-aansprakelijkheid.
- De Regio Midden heeft aangeboden om te proberen een 'Imkersdag' te organiseren in 1995. U wordt hiervan op de hoogte gehouden.
- Het vergaderschema van het bestuur is als volgt vastgesteld: maandag 24 april, maandag 19 juni en maandag 11 september. De voorbespreking van de jaarvergadering, waarvoor de afdelingen voorstellen kunnen indienen, zal plaatsvinden op zaterdag 4 november en de algemene vergadering is vastgesteld op zaterdag 25 november.
- Uitgebreid wordt van gedachten gewisseld over het Amerikaans vuilbroed en de te nemen maatregelen. Eén van de voorstellen is een registratie van de imkers. Daar wij als Bond beschikken over lidmaatschapskaartjes is besloten om deze voor dit doel te gebruiken. De meeste afdelingen hebben echter de lidmaatschapskaarten reeds verspreid onder de leden. Daarom wordt dit jaar ieder lid verzocht zijn gegevens, welke vermeld staan op de wikkel van het maandblad, over te schrijven op de lidmaatschapskaart. U, als imker die reist naar drachtgebieden, bevruchtungsstations of markten, zal om dit document gevraagd worden. Zie hiervoor ook het uitgebreide artikel in het maandblad van februari. De secretarissen van de afdelingen zullen hierover nader geïnformeerd worden.

Van de Bestuurstafel

J. Beekman

De vergadering van het bondsbestuur vond plaats op donderdag 20 januari 1995. De volgende zaken zijn aan de orde geweest:

- Reactie van de voorzitter van de Bond, de heer C. Roelen op het uitreiken van de gouden speld ter gelegenheid van zijn 40-jarig lidmaatschap van de Bond van Bijenhouders NCB.
- De eindtermen imkerscursussen, beginners en gevorderden: In de eindtermen komen geen of weinig zaken voor die iets met drachtplanten c.q. -verbetering te maken hebben. Opname van deze onderwerpen in de lesstof is gewenst i.v.m. de subsidie van de cursussen. De leselden kunnen daardoor lager worden. De stukken zijn terug verwezen naar de Bedrijfsraad.
- Beheerswerk Strabrechtse heide op zaterdag 25 februari 1995: Er zal een redacteur van BIJEN bij aanwezig zijn.
- Overleg RvC (Raad van Commissarissen) Honingzemerij Het Zuiden BV. De overkapping honingopslag is eind januari 1995 gereed. Honingprijzen blijven constant. De verkoop van imkersartikelen blijft achter.
- Verslag studiedagcommissie: Evaluatie Studiedag 1994 en het thema 1995 zijn besproken. De heer F.P. Bohlmeijer gaat de commissie verlaten en wordt opgevolgd door de heer T. de Groot.
- De suikerrekening 1995: Er is nog een voorraad aanwezig van 1225 kg. De rekening geeft hierdoor een negatief saldo te zien.
- Het voorstel van de vereniging Alphen zal in de algemene vergadering van 1 april a.s. worden behandeld.
- Bijenteeltbedrijfswedstrijd en Amerikaans Vuilbroed: Het concept van de aanvulling van de reglementen over hygiëne in de bijenstal om besmettelijke bijenziekten te voorkomen is klaar. De voorzitter van de keuringscommissie, de heer H. Weyenborg zal e.e.a. bekijken.
- Tarieven administratie NCB voor 1995 zijn besproken.
- Het nazien van de boeken en de kascontrole zullen plaatsvinden op 9 maart a.s. ten kantore NCB te Tilburg.
- Tuinidee 1995 is aan de orde geweest en een planning is gemaakt wie en wanneer de stand zal bemannen. Tuinidee vindt plaats in de Brabanthallen te 's Hertogenbosch van 2 t/m 5 maart 1995. Onze Bond is hier jaarlijks met een voorlichtingsstand aanwezig.
- Activiteiten ZBT'S in 1995: Binnenkort zal er een voorlichtingsavond georganiseerd worden met de contactpersonen Ziektebestrijding van de aangesloten verenigingen. De onderwerpen zullen zijn: Amerikaans vuilbroed, en hygiëne op de stand
- Activiteiten drachtverbeteringscommissie in 1995: In het voorjaar zal een avond georganiseerd worden met als onderwerpen: Thema van het jaar, Bestuivingsregeling, Boomplantdag 1996, Bomen in het buitengebied;

- Algemene vergadering 1995: Besproken zijn: De agenda; Bestuursverkiezing; J. Beekman is aftredend en stelt zich herkiesbaar; Jaarverslag (nog aan te bieden); Rekening 1994, in conceptvorm gereed; Idem begroting 1996
- Contributie 1996: Blijft gelijk, wel zal de vergadering gevraagd worden om de f5,- afdracht voor de Ambrosiushoeve geheel ten laste van de imkers te laten komen en niet meer voor de helft uit de reserve te financieren.
- Bewijs van lidmaatschap: In verband met de bestrijding van Amerikaans vuilbroed wordt een landelijk bewijs van lidmaatschap ontwikkeld. (zie BIJEN 4(2): 39 e.v. (1995). Voor het verenigingsjaar 1995 is een voorlopig bewijs in de maak.
- De secretaris heeft in Boxtel op 6 januari jl. decoraties uitgereikt aan twee leden die respectievelijk 50 en 70 jaar lid waren van de Bond.

118 Bestrijdingsmiddelen in relatie tot de insectenwereld

Mevr. A. van der Linden, secr. St. Ambrosius Boekel e.o.

Naar aanleiding van de spuitschaden in 1992 in Beek en Donk en Boerdonk en in 1994 in hetzelfde gebied, werd een voorlichtings-avond gehouden om zowel de gebruikers van gewasbeschermingsmiddelen als de imkers te vragen om met elkaars activiteiten rekening te willen houden. Voorzitter Raijmakers was blij met de flinke opkomst op deze regio-avond. Hij constateerde dat het gezelschap gemêleerd was, maar dat toch allen hetzelfde doel nastreven: Het werken met en instandhouden van de natuur. Vier inleiders waren uitgenodigd.

- De heer C. Havermans, hoofdbestuurslid van de Bond van Bijenhouders NCB, stelde vast dat het aantal spuit-schaden toenam. Deze worden meestal niet bewust veroorzaakt. Kleine schaden moeten ook worden aangemeld. Als men met minder tevreden zou zijn, zou de gewasbescherming ook minder geld kosten. Omdat een hoge kwaliteit van de gewassen geëist wordt, vinden er steeds meer grondontsmettingen plaats. Er wordt vaker preventief dan curatief gespoten. De grootste boosdoeners zijn de insecticiden. Zowel de professionele kwekers als de kwekers die meerdere gewassen verbouwen gebruiken gewasbeschermingsmiddelen. Bij het spuiten geldt: etiket goed lezen, gebruiksaanwijzing goed volgen en de imkers moeten op hun volken letten. De heer Havermans noemde de bloeiperioden van een aantal wilde planten en gewassen. In die perioden vinden ergens bespuitingen plaats. Bijen verzamelen nectar, water en stuifmeel en vliegen op alle planten (ook onkruiden) die dit voedsel produceren. Tijdens de bloei van het fruit worden vaak de paardebloemen bespoten waardoor vergiftiging van de bijen optreedt. In dat geval moet worden nagegaan of de bijen zich anders gedragen en of het broed wordt aangetast. Ook vogels (vooral mezen) sterven wanneer zij vergiftigde bijen oppeuzelen.

- De heer Siemen de Jong, werkzaam bij een bedrijf dat gewasbeschermingsmiddelen produceert, legde uit wat er allemaal moet gebeuren om een produkt op de markt te krijgen en dat dat gemiddeld f25.000.000,- per middel

kost. Onderzocht wordt bij welke dosering bijen door een middel gedood worden. Het aanhouden van de juiste dosering luistert erg nauw. Zijn advies aan de gebruikers luidde eveneens: lees de etiketten goed. Teler en imker moeten met elkaar rekening houden en indien mogelijk overleg plegen. Zijn gewasbeschermingsmiddelen duur dan is dit meestal gunstig voor de imkers, omdat dan minder gespoten wordt.

- De heer Pieter Oomen, Planteziektenkundige Dienst (PD), was van mening dat moet worden getracht om het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen tot een minimum te beperken. Ondanks een goede gewasbescherming kunnen toch nog ongewenste neveneffecten optreden. De wet zegt: 'Alle niet-toegelaten middelen zijn verboden' en 'Niet toegestaan is het gebruik op bloeiende gewassen en planten, die door bijen worden bevrogen'.

Op welke wijze en in welke mate gewasbeschermingsmiddelen schade veroorzaken kan door de AID gecontroleerd worden. De PD moet toezien dat alles goed verloopt, ook wat betreft de toelating van deze middelen. De heer Oomen suggereerde dat nagegaan zou kunnen worden of op basis van onderzoek in het buitenland het testen van middelen in ons land verminderd kan worden. Nagegaan kan worden of in bijen giftige middelen aanwezig zijn, of het stuifmeel ook besmet is en of een bepaald middel zowel in een bijenmonster als in een monster van het gewas aanwezig is. In het laatste geval kan het een bestrijdingsmiddel betreffen.

- De heer M. Bankers, loonspuitter en imker, vertelde over zijn ervaringen met gewasbeschermingsmiddelen. Volgens hem waren verbeteringen altijd mogelijk. Wanneer men eerder bericht geeft dat er gespoten moet worden, is er meer tijd voor overleg en kan er een goede keuze worden gemaakt over het te gebruiken middel. Er moet worden gelet op de windrichting en de vakbekwaamheid van de agrariër speelt eveneens een rol. De spuitter moet een vergunning bezitten. In de loop van 1996 moeten spuiters over één of meer getuigschriften beschikken. De spuitter levert een belangrijke bijdrage aan het voorkómen van spuitschade. Particulieren, die een rugspuit gebruiken, gaan dikwijls niet goed met de middelen om. De heer Bankers pleitte voor een duidelijk symbool (dode bij in een driehoek) op de etiketten. Zijn advies aan de overheid luidde: nog meer onderzoek doen, schadelijke middelen duurder en veilige middelen goedkoper maken. Er werden veel vragen gesteld aan het panel van sprekers. Algemeen werd nog ingegaan op de hoge boetes die worden gegeven en het gebruik van de 'Milieumeetat', voorschriften waarmee getracht wordt om kleinere hoeveelheden emulsie te laten gebruiken. De conclusie van de avond was: Er dient overleg plaats te vinden tussen imkers, tuinders, agrariërs en andere gebruikers van gewasbeschermingsmiddelen.

De voorzitter dankte de inleiders voor hun interessante voordrachten en bood hen een attentie aan. Hij vond het een zeer geslaagde avond, dankte alle aanwezigen voor hun komst en sprak de hoop uit dat spuitschaden niet meer zullen voorkomen en er goed wordt omgegaan met de natuur, flora en fauna.

Legitimatiebewijs VBBN

In Bijen 4(2): 39-41 (1995) in het artikel 'De preventie van Amerikaans vuilbroed in 1995' wordt gesteld dat u voor enkele activiteiten zoals overlarfdagen en bezoek aan een bevruchtungsstation een legitimatiekaart nodig hebt en dat daarvoor de lidmaatschapskaarten van de diverse organisaties zullen gelden. Nu is het lang niet altijd meer gebruikelijk dat de secretarissen van de subverenigingen zo'n lidmaatschapskaart aan hun leden uitreiken. Hier gebeurt het, daar niet meer. Nu de centrale contributie-inning in werking is gesteld zal dat mogelijk verder afnemen. Wij hebben gedacht aan het vervaardigen van een nieuwe lidmaatschapskaart in de vorm van een kartonnen 'creditkaart'. Dat laten we nog even rusten wegens de flinke kosten die daaraan verbonden zijn en omdat naar schatting misschien 10 % van de leden nu zo'n kaart nodig heeft. Bij alle bezuinigingen vonden we dat niet verantwoord.

Daarom voor dit jaar deze overgangsregel: De subverenigingen die de AV op 25 maart jl. hebben bezocht, hebben een aantal lidmaatschapskaarten ontvangen, oud model. Als leden zo'n kaart nodig hebben wegens bovengenoemde activiteiten, kunnen zij deze aanvragen bij de secretaris van hun subvereniging, deze kaart moet door de secretaris ingevuld worden op basis van de onlangs toegezonden ledenlijst. Leden die de kaart niet nodig hebben, kunnen dus rustig thuisblijven. Subverenigingen die de AV niet bezocht hebben, zullen via hun secretaris een aantal kaarten ontvangen.

Uit de PC van de voorzitter

Dick Vunderink

Ik kom zojuist van een bespreking met de Plantsoenen-dienst in Amstelveen. Vlak bij ons bijenpark ligt een zandbed van een weg, eens bedoeld om Amsterdam direct met Rotterdam te verbinden. Weg gaat niet door en tracé zal in de loop van enkele jaren bebouwd worden. En intussen ligt het reeds jaren te liggen en het ziet er niet aantrekkelijk uit. Wij hebben nu voorgesteld aan de gemeente hiervan enkele hectaren te bezaaien met een voor bijen aantrekkelijk zaadmengsel volgens recept van Frans Janssen. En het ziet ernaar uit dat het doorgaat. Wij

zorgen voor het zaad (met subsidie van een stichting in Amstelveen) en de gemeente doet de grondbewerking. Waarom ik u dat vertel? Zo van: kijk eens wat een flinke voorzitter toch? Juist niet. Want die voorzitter heeft met zijn vereniging jaren zitten slapen. Waarom nu pas, terwijl die situatie reeds jaren bestaat? Ik vertel het om vier redenen:

1. Wij zijn niet attent geweest op deze mogelijkheid. Zouden er bij u ook mogelijkheden zijn als u goed om u heen kijkt?
2. Wij wisten niet dat er een fonds in Amstelveen bestaat waaruit subsidie mogelijk is. Als we op zoek gegaan waren, hadden we dat eerder ontdekt. Wie weet wat u ontdekt als u op zoek gaat.
3. Alle gemeenten bezuinigen en toch blijkt hier de Plantsoendienst bereid de grondbewerking voor z'n rekening te nemen. Zou u niet eens bij de Gemeente langs lopen onder het motto: 'nee heb je, ja kun je krijgen'.
4. We hebben onze leden gevraagd vooraf een garantie te geven als er onvoorziene financiële tegenslagen komen en die garantie is flink 'overtekend'. Je moet aantonen dat de leden er wat voor over hebben en voor een goed plan hebben leden wat over.

De dracht op cultuurgewassen neemt af, die in de woon-omgeving blijkt heel aantrekkelijk te zijn en het is de moeite waard om contact met de gemeente te houden over de mogelijkheid meer insektenvriendelijke gewassen aan te planten. Probeer daarbij specifiek te zijn. Het aanbieden van een boek met driehonderd mogelijke gewassen is aardig, maar een lijst van tien mooie 'bijen'-struiken en planten die goed zullen aarden op de grond in uw omgeving, is mogelijk effectiever.

Eerder vertelde ik u over de samenwerking van de VBBN met o.a. de Vlinderstichting in het Platform: 'Bloeiend groen in de woonomgeving'. Daarin wordt gepoogd materiaal te ontwikkelen dat hierin ondersteunend kan werken. Zodra wij de ontwikkelfase voorbij zijn, hoort u er meer van.

U moet ook weten dat op initiatief van de Veterinaire Dienst een werkgroep is gestart van enkele (semi)-overheidsinstanties, de Ambrosiushoeve, de Landbouw Universiteit Wageningen en de Bedrijfsraad over de lange-termijn gezondheidszorg in de bijenhouderij. Aanleiding is het Amerikaans vuilbroed (AVB) maar daartoe zal het niet beperkt blijven. Men was ingenomen met de preventieregels voor 1995 die namens de Bedrijfsraad zijn gesteld. De werkgroep gaat voorlopig op twee manieren te werk. Met als uitgangspunt dat wij niet moeten rekenen dat het bij de uitbraken van AVB in 1995 zal blijven, komen de volgende vragen aan de orde: Hoe blijkt elders het effect van het vernietigen van besmette standen zich te verhouden met andere bestrijdingswijzen? Zou het voldoende zijn om alleen de bijen en raten te vernietigen en het materiaal te ontsmetten en hoe dan? Kan een analyse van honing een aanwijzing vormen voor besmetting en is die analyse op grootschalige wijze te realiseren?

Daarnaast zal de werkgroep bekijken hoe de preventieregels voor 1995 werken en mogelijk verbeterd kunnen worden.

Ik juich dit initiatief toe omdat we allemaal met een

onbehaaglijk gevoel rondlopen over 'hoe nu verder' en dan hoor je tal van tegengestelde suggesties en meningen. Het is goed als wij straks meer feiten tot onze beschikking hebben waarop wij ons oordeel en ons beleid kunnen vormen. Feiten uit literatuur en ervaringen van het buitenland, zo nodig aangevuld met eigen onderzoek. Soms moet een onderzoek hier herhaald worden om te zien of het resultaat in onze situatie ook opgaat. En intussen – ik kan het niet genoeg benadrukken – laten we blijven imkeren, maar wel met de uiterste zorgvuldigheid. Kijk de hygiënerogels (**Bijen** 4(2): 39-41 (1995) nog eens door.

En ik verwerp volledig de suggestie dat we naar een bureaucratische regelgeving toegroeien. Ook Bedrijfsraad en werkgroep zetten vrijwilligheid en eigen verantwoordelijkheid hoog in het vaandel. Dat kan ontfaan in vrijblijvendheid maar gelet op de perfecte wijze waarop onze imkers gereageerd hebben op de varroamijtbestrijding, durf ik te vertrouwen op die eigen verantwoordelijkheid. Dat laat onverlet dat bestuurders de richting moeten aangeven. Anders worden zij terecht op gebrek aan hun verantwoordelijkheid aangesproken.

En als u dit leest, weten we hoe de volken de winter zijn uitgekomen. En dan gaat de gein weer beginnen. Veel plezier!

Weet u waar u ook plezier aan kunt beleven? Aan het boekje 'Het bijenjaar' van Otto de Kat, een bundeling van zijn maandelijkse beginnersrubriek in het voorheen door de VBBN uitgegeven maandblad 'Bijenteelt'. 'Voor de beginnend imker' heet het, maar dat is te bescheiden. Iedereen pikt er wat uit op en iedereen kan genieten van zijn maandfilosofie waarin hij ons imkerwereldje met een glimlach, mild relativerend, op de hak neemt. Te koop in het Bijenhuis voor f15,-. Een must!

Nieuwe Hoofdbestuurders

Bas van Kuijk

Bas van Kuijk, 37 jaar geleden geboren in Boxmeer op de grens van Noord-Brabant en Limburg. Getrouwd en vader van een dochter en een zoon. Verhuisde naar De Lier in het Westland voor een cursus praktijkleraar groenteteelt. Daarna toch gekozen voor het bedrijfsleven en in dienst getreden bij Rijk Zwaan, zaadteelt en zaadhandel. Nu, na 14 jaar in de functie van bedrijfsleider verantwoordelijk voor:

- de vollegrondsteelten (25 ha)
- teeltplanning en teeltcontacten
- binnenlandse handels- en zaaizaadteelten (12 ha)
- inhuren van bestuurders (bijen, hommels, osmia's en vliegen).

In 1989 werd een beginnerscursus gevolgd om wat meer over bijen te weten te komen. De interesse was al gauw gewekt en meerdere cursussen volgden. Op de stand staan nu acht volken, twee blijven er altijd thuis, de andere zijn van half maart tot half september op reis.

In 1992 werd Bas voorzitter van de net opgerichte subvereniging 'Midden Delfland'. Door het grote aantal volken voor bestuiving van groentegewassen onder glas, is het zaak drachtgebieden op te zoeken. Hiervoor worden afspraken gemaakt met diverse instanties om stand-

plaatsen voor de vereniging te krijgen. Bijvoorbeeld Directie Vlietlanden (wilg), Staatsbosbeheer (distel), Zaadteelt commissie (teunisbloem, zomerkoolzaad, borage), Reconstructie commissie 'Midden Delfland'. Hier wordt een gebied ingericht voor recreatie. De stukken land die niet direct nodig zijn worden ingezaaid met gele mosterd en phacelia. Met een combine wordt een deel van het gewas gedorst. Zo heeft de vereniging zijn eigen zaaizaad. Wat er over is wordt voor een Vriendenprijsje doorverkocht om de verenigingskas te spekken.

C.G. Bos

Als kandidaat penningmeester van het Hoofdbestuur van de VBBN heeft men mij gevraagd iets over mijn achtergrond op papier te zetten. Ik ben geboren op 6 augustus 1934 te Nieuw Helvoet op Voorne. Van mijn tweede tot mijn dertiende jaar woonde ik in Oosterwolde in Friesland. Vervolgens heb ik in Overijssel en in Gelderland gewoond. In de tussentijd heb ik mijn studie aan de HBS en aan de HTS afgerond. Na mijn diensttijd ben ik in dienst getreden bij Philips respectievelijk in Nijmegen, Stadskanaal en weer in Nijmegen.

Na ca. 15 jaar in het vrije bedrijf te hebben gewerkt heb ik een directiefunctie in de Sociale Werkvoorziening aangevaard. De eerste zeven jaar als directeur van Dethon te Terneuzen, de laatste veertien jaar als directeur van Delta te Zuphen. Met ingang van 1 juli 1994 ben ik vervroegd uitgetreden. Mijn eerste bijenvolk kreeg ik in 1984. Sindsdien winter ik gemiddeld vier volken jaarlijks in. Ik ben lid van onze plaatselijke vereniging in Laren, die veel enthousiaste leden kent en verder ook actief is. Met de bijen reis ik jaarlijks naar het koolzaad en de heide.

Als penningmeester ben ik van plan mijn in de praktijk opgedane ervaring toe te passen, en wel op twee fronten'

- Ik ben altijd gewend geweest zorgvuldig om te gaan met gemeenschapsgelden, bij de VBBN past eenzelfde zorgvuldigheid met betrekking tot de gelden en belangen van de leden.

- Het voeren van een bedrijfsmatig beleid en het verbeteren van inkomsten uit bedrijfs- en handelsactiviteiten

beheersen de laatste jaren de Sociale Werkvoorziening. Ook bij de VBBN moet alle aandacht op dit punt gericht blijven.

Tot slot heel in het kort mijn motivatie:

Ik ben bijenhouder, er is een vacature bij de vereniging, ik heb er de tijd voor, En: ik ben niet bang voor een uitdaging.

Tot ons leedwezen overleed op 6 februari 1995 ons aller goede imkervriend

PIET GEERS

Op 75-jarige leeftijd werd hij gevelde door een ernstige ziekte. Zij leven was voor ons een voorbeeld.

Wij wensen zijn vrouw en kinderen en verdere familie de kracht toe om dit verlies te verwerken.

Bestuur en leden

VBBN subvereniging Bergen op Zoom

Op 5 februari 1995 overleed op de leeftijd van bijna 72 jaar de heer

CAREL RODENBURG

Zijn grote liefde voor de natuur bracht hij tot uiting in zijn beroep in zijn bijen.

Wij zullen in Carel een karakteristieke bijenvriend missen.

Bestuur en leden

VBBN subvereniging Mijdrecht

Op 13 februari 1995 is op 75-jarige leeftijd overleden

JAN FOKKING

Jan is meer dan 32 jaar secretaris en penningmeester van onze subvereniging geweest.

Wij wensen zijn vrouw, kinderen en kleinkinderen veel sterkte toe in deze moeilijke tijd.

Bestuur en leden

VBBN subvereniging Zelhem

Overlarfdagen 1995

Buckfast

(Overlarfdagen georganiseerd door de vier regio's van Buckfast Belangen Verenigd)

Er worden alleen larven verstrekt van personen/groepen die een licentieovereenkomst hebben afgesloten met de BBV.

Voor zover de gegevens over de herkomst van het teeltmateriaal ontbreken, kunt u telefonisch contact opnemen met de organisator van de betreffende overlarfdag.

Regio Noord

Eelde: De Drift 13 (Teeltgroepen Ameland/Fiveldal), G. v.d. Velde, 050-421794, A.H. de Wit, 05982-2293

Zaterdag 20 mei van 10.00-12.00 uur.

Eelde : Noordelijke bijenmarkt, Elema College (zie bovenstaande telefoonnummers). Zaterdag 17 juni, 10.00-12.00 uur

Annen : Het Ielgat, Eexterweg 9 (proefstand de Hondsrug), B. Pranger, 05922-1826. Maandag 5 juni vanaf 10.00 uur

Teeltgroepen

Ameland: na afspraak met G. v.d. Velde, 050-421794

Buckland: na afspraak met Th. Ebbing, 05285-2025

Fiveldal: na afspraak met A.H. de Wit, 05982-2293

De Hondsrug: na afspraak met B. Pranger, 05922-1826.

Regio Oost

Heumen: Rijksweg 224, na afspraak met M. Hallmans, 080-584543

Teeltgroepen

Buckland: na afspraak met T. Veldhoen, 05716-1586

Pampus: na afspraak met F. 't Hoen, 03417-52670

Regio West

Amersfoort: Schothorst Hoogland (teeltgroep Pampus), D. Lems, 033-942994

Zaterdag 27 mei van 14.00-16.00 uur

Zaterdag 3 juni van 14.00-16.00 uur

Leiden: Leidse bijenmarkt bij Sterrenwacht, A. Wolvers, 01711-10964, P. de Koning, 02972-62061

Zaterdag 10 juni van 12.00-14.00 uur

Teeltgroepen

Buckland: na afspraak met G. Meijerink, 02269-5546

Pampus: na afspraak met P. de Koning tel. 02972-62061

Regio Zuid

Na telefonische afspraak met onderstaande personen:

Etten-Leur: Marnixstraat 1, C. Coremans, 01608-14116

Zaterdag 13 mei vanaf 11.00 uur

Zaterdag 3 juni vanaf 11.00 uur

Maarheeze: Puttenstraat 30, B. Klöpping, 04959-1828

Zaterdag 20 mei vanaf 11.00 uur

Zaterdag 3 juni vanaf 11.00 uur

Reuver: Van Sonsbeecklaan 17, H. v.d. Berg, 04704-2587

Zaterdag 20 mei vanaf 11.00 uur

Zaterdag 3 juni vanaf 11.00 uur

Renesse: Zeeanemoonweg 26, C. Boot, 01116-1681

Zaterdag 27 mei vanaf 11.00 uur

Heeswijk-Dinther: Hoofdstraat 77, F. v.d. Heuvel, 04139--2603 Zaterdag 27 mei en zaterdag 17 juni vanaf 11.00 uur

Overige buckfastgroepen

Buckfastteeltgroep 'De Rading'

Loosdrecht: Imkerij 't Schuurte, Oud-loosdrechtsewijk 115 02158-24104. Er wordt overgelarfd van dochters van KB 163 en KB 141. U kunt op afspraak komen of op onderstaande data. Zaterdag 13 en 20 mei vanaf 14.00 uur

Buckfast vereniging Veluwe

In verband met de ontwikkelingen rondom het Amerikaans vuilbroed organiseert deze vereniging in 1995 geen overlarfdagen in Nunspeet, Voorthuizen, Veldhoven en Vlaarding. Verder is óók het bevruchtingsstation gesloten.

Overlarfactiviteiten van Michael van der Zee

Om de zelfde reden als in de voorgaande mededeling verleent dhr. Van der Zee dit jaar geen medewerking aan overlarfdagen. Hij wil de ontwikkelingen rond AVB een jaartje aanzien. Zie ook de mededeling in Bijen 3(12): 338.

122

Overlarfdagen 1995 (Carnica)

(Georganiseerd door de Carnicavereniging Oost-Nederland)

Meppen: Beschikbare lijnen: 03- Celle- 07.

Misschien zijn er ook larven beschikbaar van de lijn Peschetz (Menge). Contactpersoon is dhr. A. Koops, De Wulp 75, Vriezenveen, 0546-562523, zaterdag 3 juni 14.00-15.00 uur

Deurningen: Deurningerstraat 36, dhr. S. Leushuis, 074-772489. Op dit adres kunt u gedurende het gehele seizoen, ná afspraak, terecht voor larven van de lijnen Celle en 03.

Deurningen: Wilthuisstraat 51, dhr. G. Lutke Veldhuis, 074-772514. Na het maken van een afspraak kunt u hier het hele seizoen larven halen van de lijnen 03 en Celle.

Oldenzaal: Hulstlaan 9, dhr. J. Olde Dubbelink, 05410-15228. Gedurende het hele seizoen kunt u hier, ná afspraak, larven halen van de lijn Celle.

Glanerbrug: J.C. de Rijpstraat 1, dhr. R. Waaijer, 053-612416. Hier zijn larven beschikbaar van de lijnen Celle en Hoffman (alleen op afspraak).

Eelde: Noordelijke bijenmarkt, Elema College.

Op deze markt is dhr. J. Kruit aanwezig met larven van de Carnicalijn 07. Tel. J. Kruit 05995-1471.

Zaterdag 17 juni 10.00-12.00 uur

Op de volgende adressen kunt u, voorzover men thuis is, (ná telefonische afspraak) het gehele seizoen terecht.

M. Bijnen, Horst (L), 04709-82397. Verschillende Carnicalijnen.

J. Kruit, Ter Apel (Gr.), 05995-1471. Carnicalijn 07.

J. Duijvetter, Arum (Fr.), 05176-42004. Carnica.

J. Trip, Erichem (bij Tiel), 03447-2689 Verschillende Carnicalijnen.

R. Kakes, Lemmer (Fr.), 05146-2066. Carnicalijn 03.

Landbevruchtungsstations**Plaatsingsvoorwaarden**

3-Raamskastjes of andere kastjes met broed- of honingkamerformaat zijn niet toegestaan. De kastjes mogen bij aankomst op het station geen broed bevatten. Zie verder de voorwaarden in Bijen 4(2): 41.

Zoals gebruikelijk dienen de bevruchtungskastjes vrij te zijn van darren. De vlieggaten moeten voorzien zijn van een gepont darreroostertje met een doorgangruimte van maximaal 5,2 mm (controleren, want vaak zijn ze te nauw!). Koninginnen die in een kastje huizen met een roostertje moet u niet met een plaatje merken maar met een stipje, de kleur hoort dit jaar blauw te zijn. Onder bepaalde voorwaarden accepteert het station Lemmer kastjes zonder darreroostertjes. Voorwaarde is dat gebruik wordt gemaakt van kleine 1-raamskastjes waarvan de zijanten uit glas bestaan, de z.g. EWK's. Kastjes waarin darren worden aangetroffen worden geweigerd, ook al gaat het maar om één dar!

Graag aandacht voor het volgende:

Het is belangrijk dat de kastjes een juiste hoeveelheid bijen bevatten, te kleine volkjes verkommeren, te sterke volkjes willen nog al eens gaan zwermen. Een Kirchhainer of Apidea-kastje en een EWK hoort 200 ml bijen te bevatten, in een kleine EWK (Erlanger) hoort 60 ml bijen. Het is altijd een tries-te ervaring als bevruchtingsvolkjes van de honger omkomen. Volkjes moeten voor drie weken voer meekrijgen. De genoemde kleinere kastjes hebben 500 gram suikerdeeg nodig. Om roverij tegen te gaan dient het voedsel vrij te zijn van honing. In de handel is kant en klaar suikerdeeg of bijv. Apifonda verkrijgbaar. Het staangeld bedraagt f5 per volkje.

Bevruchtungsstations onder auspiciën van de vereniging Buckfast Belangen Verenigd

Eemshaven- Beheerder: J. Heuker, Jonker 10, 9909 CB Spijk, 05969-1545.

Blija- Beheerder: Th. Ebbing, Schutwijk 1, 7916 TT Elim, 05285-2025

Staatsbos Gieten- Beheerder: R. Jonker, Provincialeweg 8, 9463 TK Gieten, 05926-1499.

Hompelvoet- Beheerders: C. Boot, Zeeanemoonweg 26, 4325 BZ Renesse, 01116-1681.

A.P. Fonteine, Anjelierenaan 49, 4382 VD Vlissingen, 01184-19297.

Buckfastteelstation Ameland

Beheerders: J. Kienstra, V.d. Stratenweg 8, 9163 HT Nes (Ameland), 05191-42644.

G. v.d. Velde, V. Loghunstraat 67, 9731 MD Groningen, 050-421794.

Carnica bevruchtungsstations**Lemmer (Friesland)**

Op dit station staan darrenvolken van de Carnicalijn 03. In 1994 waren de gecontroleerde koninginnen allemaal zuiver bevrucht. Met ingang van dit jaar zijn op dit station bevruchtungskastjes van het type EWK te huur of te koop (zonder buitenkast). Vanaf half mei kunnen bevruchtingsvolkjes worden gebracht op dinsdagavond, donderdagavond en zaterdagmorgen. Graag tevoren een afspraak maken met één van de beheerders: H. Töben, 05146-2386 of R. Kakes, 05146-2066.

Regels voor het inzenden van volkjes naar de Duitse eiland-bevruchtungsstations in 1995

De koninginnen en de bijen moeten uit een bijenvolk genomen worden, dat een varroa-behandeling heeft ondergaan.

Bijen uit een met Amerikaans vuilbroed besmet gebied mogen niet verstuurd worden. Een verklaring van de Rijksdienst voor de keuring van Vee en Vlees (RVV), moet daarom bij iedere zending ingesloten worden. Zendingen zonder deze gezondheidsverklaring worden per omgaande op kosten van de afzender teruggezonden. Elke inzender moet aangeven bij welke vereniging hij aangesloten is. Alle koninginnen moeten met de kleur van het jaar gemerkt zijn. Zendingen waarbij ook maar één dar aanwezig is, worden op kosten van de afzender plus de kosten van het bevruchtungsstation teruggezonden.

Het bevruchtungsgeld bedraagt DM 7 per koningin. Zendingen zijn alleen mogelijk in EWK's (1/3 normaalmaat). Voor het transport van de EWK's dient men de hiervoor bestemde transportkasten te gebruiken. EWK's en transportkasten moeten van naam en adres voorzien zijn.

(Zie voor uitvoerige toelichting Bijen 3(5): 146-147 (1994).

Gezondheidsverklaring

Een gezondheidsverklaring van de RVV kan men aanvragen bij het kringkantoor waar men woonachtig is. De kosten bedragen f 10,-. Op deze verklaring komt te staan dat binnen het betreffende gebied de voorafgaande dertig dagen geen AVB is geconstateerd.

Adressen

Wangerooog

Carnica Troiseck, lijn Celle
 Openingstijden van 1 juni t/m 31 juli 1995. EWK's worden alleen dinsdags en woensdags aangenomen.
 Verzendadres: Belegstelle für Bienenköniginnen
 Charlottenstraße 56
 26486 Wangerooog
 Expresvracht, Bundesbahnstation, 26486 Wangerooog
 mw. W. Richter, 00-49-4422-1057.

Spiekeroog

Carnica Troiseck, lijn Hoffmann
 Openingstijden van 1 juni t/m 31 juli 1995. EWK's worden dagelijks aangenomen.
 Verzendadres: Belegstelle für Bienenköniginnen
 26474 Spiekeroog, Insel.
 De heer A. Prill, 00-49-4976-619 (18.00-19.00 uur).

Langeroog

Carnica Peschetz
 Openingstijden van 1 juni t/m 31 juli 1995. EWK's worden alleen dinsdags aangenomen.
 Verzendadres: Inselbelegstelle Langeroog
 Herrenhausdünen
 26465 Langeroog
 Bahnstation Langeroog
 de heer G. Flindt, 00-49-4451-3167.

Norderney

Carnica Troiseck, lijn 1075 en ??
 Openingstijden van 31 mei t/m 2 augustus 1995. EWK's worden alleen woensdags aangenomen.
 Verzendadres: Belegstelle für Bienenköniginnen
 26548 Norderney
 Bahnstation
 de heer W. Brüchert, 00-49-4931-5633.

Just

Carnica Sklenar 47/19/48
 Openingstijden van 30 mei t/m 26 juli 1995. EWK's worden alleen dinsdags en woensdags aangenomen.
 Verzendadres: Belegstelle für Bienenköniginnen
 Hafen Just
 26571 Just.

Voor verdere informatie: R. Waaijer, 053-612416.

De richtlijnen die door de Bedrijfsraad voor de bijenhouderij zijn gepubliceerd in Bijen 4(2): 39-41, hebben tot doel het terugdringen van de besmetting van bijen met Amerikaans vuilbroed (AVB).

Imkers en groepen die in deze rubriek larven beschikbaar stellen, zullen zich houden aan de richtlijnen van de Bedrijfsraad voor de Bijenhouderij.

De verantwoordelijkheid van deze imkers cq. groepen geldt alleen voor die maatregelen die ze zelf kunnen nemen.

De controle van teeltvolken op de aanwezigheid van Amerikaans vuilbroed zal worden uitgevoerd volgens aanwijzingen van de Bedrijfsraad.

Over het algemeen zal voor de larven een vergoeding worden gevraagd.

Opmerking van de redactie:

De Bedrijfsraad raadt voorlopig het bezoeken van buitenlandse bevruchtungsstations af. Zie Bijen 4(2): 39-41 (1995).